

PAVOL ODALOŠ

ELENA VALLOVÁ

Filozofická fakulta

Univerzity Mateja Bela

Tajovského 40, SK-97401 Banská Bystrica

pavol.odalos@umb.sk

elena.vallova@umb.sk

SÚSTAVA SLOVANSKEJ ONOMASTICKEJ TERMINOLÓGIE (VZNIK, EXISTENCIA, NEURALGICKÉ MIESTA, AKTUALIZÁCIA)¹

Sústava slovanskej onomastickej terminológie bola publikovaná v roku 1973 a modifikovaná v roku 1983. Sústava slovanskej onomastickej terminológie je jedinečným terminologickým dielom, pretože zjednotila onomastickú terminológiu v 12 slovanských jazykoch. V 20. storočí a v podstate ani do súčasnosti nemá ekvivalenty v západoeurópskej onomastike a ani v onomastikách v ostatných častiach sveta. Po roku 1983 sa sústava slovanskej onomastickej terminológie ďalej nemodifikovala, a preto nebol v slovanskej onomastike terminologický vývoj koordinovaný. Od dichotomického členenia oným v sústave slovanskej onomastickej terminológie na *bionymum* a *abionymum* sa prechádza k trichotomickému členeniu oným na *bionymum*, *geonymum*, *chrématonymum*, objavuje sa dvojaké terminologické chápanie chrématonym a vzniká nová terminológia, ktorej cieľom je pokryť onymické objekty v spoločnosti medzinárodnými termínmi. Zámerom textu je predstaviť vývoj slovanskej onomastickej terminológie najmä na komplexných terminologických dielach a poukázať na možnosti ďalšieho vývoja.

1. Sústava slovanskej onomastickej terminológie

1.1. Vznik a aktualizácia sústavy

Impulzom k vzniku sústavy slovanskej onomastickej terminológie bol IV. medzinárodný zjazd slavistov v roku 1958 v Moskve, kde bolo navrhnuté, aby sa zjednotila a normovala slovanská jazykovedná terminológia, a I. slavistická ono-

¹ Text vznikol v rámci grantu VEGA 1/0040/19.

mastická konferencia v roku 1959 v Krakove, kde bol prijatý návrh, aby sa v nadväznosti na jazykovednú terminológiu začala vytvárať aj slovanská onomastická terminológia.

Základná sústava a terminológia slovanskej onomastiky (Svoboda a kol. 1973) obsahuje 12 synonymných onomastických terminológií v češtine, slovenčine, poľštine, lužickej srbčine, ruštine, ukrajinčine, bieloruštine, srbochorvátčine, slovinčine, macedónčine, bulharčine a nemčine. Je to vlastne sústava terminológií. Sústava je rozdelená do dvoch častí A a B. V časti A sa nachádzajú onomastické termíny podľa objektov a javov označovaných vlastnými menami. V časti B sú termíny opisu a spracovania vlastných mien. *Základná sústava a terminológia slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973: 1–280) bola publikovaná v roku 1973 a v roku 1983 sa uskutočnila jej aktualizácia, ktorá vyšla pod názvom *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983) (k tomu pozri aj Witkowski 1964: 1–92; Odaloš 2017: 277–294; *List of Key Onomastic Terms*). Ďalšia aktualizácia, napr. v roku 1993, 2003 alebo v roku 2013, sa neuskutočnila.

1.2. Princípy výstavby onomastickej terminológie v sústave

Základná sústava a terminológia slovanskej onomastiky (Svoboda a kol. 1973) bola vybudovaná na princípoch výstavby onomastickej terminológie (Odaloš 2018: 378–394). Princíp sa chápe v KSSJ (2003: 585) ako 1. všeobecná základná zákonitosť, 2. základná zásada, resp. zásada je v KSSJ (2003: 923) predstavená ako spoločensky/individuálne ustálený názor na konanie. Ak potom princíp chápeme ako základný názor na konanie, tak v *Základnej sústave a terminológii slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973) sú uplatnené nasledovné princípy.

V časti A *Základnej sústavy a terminológie slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973), ktorá obsahovala onomastické termíny podľa objektov, sa uplatňoval *princíp terminologickej hierarchizácie*. Princíp terminologickej hierarchizácie na základe pojmovej špecifikácie bol podnetom k vytvoreniu sústavy podradených a nadradených termínov. Centrálnym termínom je v sústave slovanskej a slovenskej onomastickej terminológie termín *onymum* (v slovenčine aj češtine má podobu *onymum s -um* na konci. Podoba *onymum* bola schválená na základe analógie s jazykovenými termínmi typu synonymum a klasickými jazykmi; pozri Šmilauer 1963; Dvonč 1967, 1984; Valentová 2019; Odaloš 2019a), ktorý sa špecifikuje podradenými termínmi *bionymum* a *abionymum*.

Spolu s princípom terminologickej hierarchizácie spoluvytvára štruktúru v časti A *Základnej sústavy a terminológie slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973) aj *princíp významovej diferenciacie*. Ak princíp terminologickej hierarchizácie vytvára terminologický strom, na vrchole ktorého sa nachádza najvšeobec-

nejší termín a jednotlivé vetvy vytvárajú špecifikujúce termíny, tak princíp významovej diferenciacie zabezpečuje sémantické odlišenie pojmov na vertikálnej a horizontálnej rovine terminológie. Na vertikálnej úrovni vznikajú termíny, ktoré diferencujú terminológiu na nerovnakej úrovni abstrakcie, napr. *bionymum* – *antroponymum* – *priezvisko* alebo *abionymum* – *toponymum* – *geonymum* – *anojkonymum* – *hydronymum*. Na horizontálnej úrovni sa vytvárajú termíny, ktoré odlišujú terminológiu na rovnakej úrovni abstrakcie, napr. *bionymum* – *abionymum*.

V časti B *Základnej sústavy a terminológie slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973), ktorá obsahovala termíny opisu a spracovania vlastných mien, dominoval *princíp tematickej organizácie*, pretože pri všeobecných onomastických termínoch boli vyprofilované skupiny vznik a vývoj vlastných mien, vlastné mená z hľadiska obsahu, vlastné mená z hľadiska formy, sústavy vlastných mien a ich fungovanie, jazykové zvláštnosti vlastných mien (odchýlky od apelatívnej sústavy jazyka), metodika a technika onomastiky, resp. aj pri opise a spracovaní bioným a abioným sa uplatňovala podobná tematická profilácia, napr. antroponomastické termíny sa členili na skupiny vznik a vývin antroponým, antroponymá z hľadiska formy, antroponymické sústavy a ich fungovanie, metodika a technika antroponomastiky, príp. termíny vzťahujúce sa k osobným menám sa delili do skupín osobné mená z hľadiska obsahu a sústavy osobných mien a ich fungovanie.

2. Neuralgické miesta sústavy: identifikácia

Práce na ďalšej aktualizácii sústavy slovanskej onomastickej terminológie je potrebné začať identifikáciou neuralgických miest v rámci sústavy.

Za neuralgické miesta sústavy považujeme časti sústavy, v rámci ktorých pri-niesol onomastický vývoj paralelné možnosti onymického členenia a pomenúvania. Neuralgické miesta na úrovni celej onymickej sústavy súvisia so spôsobom klasifikácie onomastických termínov. Neuralgickým miestom na úrovni skupín oným je nové členenie určitej časti oným, napr. chrématoným, sem môžeme zaradiť aj napĺňania dichotómie makro- – mikro- v terminológii, napr. v toponomastike/geonomastike, no tejto otázke nebudeme venovať pozornosť, pretože zásadným spôsobom neovplyvňuje slovanskú onomastickú terminológiu. Neuralgickým miestom sústavy je aj rozsah onymického pomenúvania v tej-ktorej skupine oným v zmysle toho, na akom priestore a do akej úrovne je potrebné onymá klasifikovať s použitím onomastickej terminológie.

Na základe analýzy neuralgických miest v rámci sústavy slovanskej onomastickej terminológie predstavíme existujúce paralelné možnosti vývoja slovanskej onomastickej terminológie aj možné paralelné možnosti vývoja slovanskej onomastickej terminológie.

3. Východisková orientácia analýzy

Štúdia vychádza z komplexných/druhových klasifikácií onomastických termínov, ktoré sa nachádzajú v prácach *Základná sústava a terminológia slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973), *Osnoven sistem i terminologija na slovenska ta onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983), N. V. Podoľskej (1978, 1988), R. Šrámka (1999), *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2002, 2003), A. V. Superanskej (2003), V. Blanára (2008), A. Gałkowského (2011, 2018), P. Šimunovića (2009), D. H. Bučka a N. V. Tkačovej (2012), T. Balkánskeho a K. Cankova (2016), J. Pleskalovej (2016b) a P. Odaloša (2019a).

V štúdiu berieme do úvahy aj výsledky najnovších analýz onomastickej terminológie. V slovenskej onomastike, resp. širšie v západoslovanskej a južnoslovanskej onomastike, sa v súčasnosti analyzuje existujúca terminológia, napr. na 20. slovenskej onomastickej konferencii v roku 2017 v Banskej Bystrici odzneli viaceré pohľady, ktoré analyzovali onomastickú terminológiu, napr. R. Šrámek (2019a), M. Harvalík (2019), A. Francíc a A. Čilaš Šimpraga (2019), U. Bijak (2019a), P. Odaloš (2019a) a I. Valentová (2019), podobne na 21. celopoľskej onomastickej konferencii v Kazimierzi Dolnom v roku 2018 odzneli ďalšie pohľady, ktoré analyzovali onomastickú terminológiu, napr. R. Šrámek (2019b), P. Odaloš (2019b), A. Gałkowski (2019), B. Czopek-Kopciuch (2019), U. Bijak (2019b), H. Górna (2019).

Slovanskú onomastickú terminológiu obsahujú aj práce ďalších autorov a kolektívne diela ako slovníky alebo encyklopédie: V. V. Nimčuka (1966, 1968), M. Karasia (1968), J. Petra (1969), E. Rzetelskej-Feleszko (1993), *Slovar toponimske terminologije* (1995), L. Zgustu (1996), Z. Kaletovej (1998), *Polske nazwy własne. Encyklopedia* (Rzetelska-Feleszko (ed.) 1998), M. Aljoksjinovej (2001), M. Harvalíka (2003, 2008), I. Valentovej (2009, 2018), J. Krška (2009), A. Chomovej (2010), L. Dimitrovej-Todorovej (2011), P. Odaloša (2011, 2012, 2017, 2018), E. Wolnicz-Pawłowskej (2016), G. Rožaia (2017) a ďalších.

O sústave slovanskej onomastickej terminológie píšeme po slovensky, preto aj na označenie termínu používame slovenské termíny, a v zátvorke uvádzame onomastické termíny, ktoré sa používajú v jednotlivých slovanských jazykoch tak, ako sú uvedené v sústave slovanskej onomastickej terminológie. V prípade, že sa v sústave slovanskej onomastickej terminológie uvedený termín nenachádza, budeme používať termín, ktorý funguje v slovenskej onomastike, v inej slovanskej onomastike alebo ho použili autori tohto príspevku.

4. Neuralgické miesta na úrovni sústavy

4.1. Konkretizácia neuralgických miest na úrovni sústavy

Neuralgické miesta na úrovni sústavy slovanskej onomastickej terminológie súvisia so spôsobom klasifikácie onomastických termínov.

Sústava onomastickej terminológie vychádza z východiskového a nadradeného termínu *onymum*² a pomenúva jednotlivé druhy onymie. Sústavu chápeme nielen ako súbor prvkov spojených vzťahmi, ale aj ako spôsob usporiadania nejakého celku.

Práve spôsob usporiadania je rozhodujúci pri celkovej podobe sústavy aj jednotlivých konkrétnych termínov sústavy. Spôsob usporiadania obsahuje nielen klasifikačné kritérium na centrálnej úrovni klasifikácie a klasifikačné kritériá na nižších úrovniach, ale aj jednotlivé onymické body sústavy.

V *Základnej sústave a terminológii slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973) aj v modifikovanom vydaní *Osnoven sistem i terminologija na slovenskanta onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983) sa *onymum* rozčleňovalo do antinómie *bionymum*³ (vlastné meno živého organizmu alebo organizmu, ktorý si človek predstavoval ako živý) – *abionymum*⁴ (vlastné meno neživého objektu a javu buď prírodného alebo človekom vytvoreného). Klasifikáciu *bionymum* – *abionymum* používa aj J. Pleskalová (2016b). Pojmovým základom antinómie bolo vlastné meno živého organizmu a organizmu, ktorý si človek predstavoval ako živý (*bionymum*). Druhým pólom opozície bolo vlastné meno neživého objektu a javu buď prirodzeného alebo človekom vytvoreného (*abionymum*). Obidva strešné termíny *bionymum* aj *abionymum* boli umelo vytvorené pre potreby sústavy slovanskej onomastickej terminológie so zámerom súhrnne pomenovať dve časti onymie. Termíny podľa ústnej informácie R. Šrámka navrhol E. Eichler.

V období po rokoch 1973/1983 sa začal dynamicky rozvíjať výskum chrématoným, boli zorganizované viaceré chrématonymické konferencie a objavila sa prvá klasifikácia chrématoným (Majtán 1989a), modifikácia uvedenej klasifikácie (Gałkowski 2011), resp. ďalšie klasifikácie chrématoným A. V. Superanskej (2003), A. Gałkowského (2011) a P. Odaloša (pozri 5.4.6). Výskum chrématoným

² Česky *onymum* / *nomen proprium* / *vlastní jméno*, slovensky *onymum* / *nomen proprium* / *vlastné meno*, poľsky *nomen proprium* / *nazwa własna*, lužickosrbsky *nomen proprium* / (*swójske*) *tjéno*, rusky *оним* / *имя собственное*, ukrajinsky *онім* / *власна назва*, bielorusky *онім* / *уласнае імя*, chorvátsky *proprrium* / *vlastito ime* / *onim*, srbsky *лично име*, slovincky *lastno ime*, macedónsky *оним* / *проприум* / *сопствено име*, bulharsky *собствено име*.

³ Česky *bionymum*, slovensky *bionymum*, poľsky *bionim*, lužickosrbsky *bionym*, rusky *бионим*, ukrajinsky *біонім*, bielorusky *біёнім*, chorvátsky *bionim*, srbsky *бионим*, macedónsky *бионим*, bulharsky *бионим*.

⁴ Česky *abionymum*, slovensky *abionymum*, poľsky *abionim*, lužickosrbsky *abionim*, rusky *абиионим*, bielorusky *абіёнім*, chorvátsky *abionim*, srbsky *абиионим*, macedónsky *абиионим*.

zdynamizoval celú onymiu a mal vplyv aj na zvýznamnenie miesta chrématoným v rámci onymie (Odaloš 2011).

Dôsledkom predstaveného vývoja bolo nové klasifikačné kritérium, ktoré sa zakladalo na troch členoch a bolo prezentované v dvoch možných podobách: *geonymum – bionymum – chrématonymum* (Šrámek 1999: 16, 163–165; Šimunovič 2009: 371) a *bionymum – geonymum – chrématonymum* (Blanár 2002: 41; 2008: 77; Šrámek 2003: 39; Odaloš 2011). Triadické členenie obsahuje aj klasifikácia *osobné mená / antroponymá* (slovinsky *osebna imena / antroponimi*) – *zeme-pisné/geografické mená* (slovinsky *zemljepisna/geografska imena*) – *chrématonymá* (slovinsky *stvarna lastna imena / hrematonimija*) (Šivic-Dular 2002). Novoutvorený termín *bionymum* z roku 1973 sa nachádza v novej klasifikácii, pretože prirodzeným spôsobom zastrešuje živé organizmy. Termín *abionymum* však z uvedeného členenia vypadol, pretože súhrnne pomenúva viacero skupín oným, ktoré už bolo potrebné samostatne pomenovať. Východiskom novej klasifikácie boli základné kategórie ľudskej spoločnosti, ktorými boli človek, miesta a produkty spoločnosti, všetky pomenované vlastnými menami.

4.2. Sumarizačná poznámka k neuralgickým miestam na úrovni sústavy

Popri štandardizovanom členení onymie v sústave slovanskej onomastickej terminológie na *bionymum – abionymum* sa objavilo v západoslovanskej a južnoslovanskej onomastike nové členenie onymie na *bionymum – geonymum – chrématonymum // geonymum – bionymum – chrématonymum*.

5. Neuralgické miesta na úrovni skupín oným

Pri ďalších úvahách budeme vychádzať z trichotomického členenia na *bionymum – geonymum – chrématonymum*, ktoré je výsledkom onomastického vývoja.

5.1. Bionymum

V *Základnej sústave a terminológii slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973) aj v modifikovanom vydaní *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983) sa *bionymum* definovalo ako vlastné meno živého organizmu alebo organizmu, ktorý si človek predstavoval ako živý.

Bionymum sa členilo na *antroponymum*⁵ (vlastné meno jednotlivého člove-

---

⁵ Česky *antroponymum*, slovensky *antroponymum*, poľsky *antroponim*, lužickosrbsky *antroponym / wosobowe mjeno*, rusky *антропоним*, ukrajinsky *антропонім*, bielorusky *антрапонім*, chorvátsky *antroponim*, srbsky *антропоним*, slovinsky *antroponim*, macedónsky *антропоним*, bulharsky *лично име*.

ka alebo skupiny ľudí), *nepravé antroponymum*⁶ (vlastné meno bytosti, ktorú si človek predstavoval ako ľuďom podobnú (boh, démon, mytologická postava, rozprávková bytosť, alegorická postava, báбка a pod.)), *zoonymum*⁷ (vlastné meno živočicha (domáceho, v zoologickej záhrade a pod.)), *nepravé zoonymum*⁸ (vlastné meno živočicha, ktorý fakticky neexistuje (neexistoval), teda živočicha mytologického, rozprávkového, živočicha vystupujúceho v bájkach atď.), *fytonymum*⁹ (vlastné meno rastliny). Klasifikačným kritériom sú známe živé organizmy fauny a flóry v postupnosti človek, zvieratá a rastliny.

Asymetrickým prvkom tohto kritéria sú organizmy fauny a flóry, ktoré sú pomenované ako nepravé. Nepravosť sa pri *nepravom antroponyme* chápe ako vlastné meno bytosti, ktorú si človek predstavoval ako ľuďom podobnú (boh, démon, mytologická postava, rozprávková bytosť, alegorická postava, báбка a pod.) a pri *nepravom zoonyme* ako vlastné meno živočicha, ktorý fakticky neexistuje (neexistoval), teda mytologického a rozprávkového, resp. živočicha vystupujúceho v bájkach. Pri rozšírení uvedeného chápania na všetky typy bioným môžeme potom uvažovať aj o *nepravom fytonyme* (Odaloš 2019a: 53–70) ako o vlastnom meno rastliny, ktorá fakticky neexistuje/neexistovala. Termín *nepravé fytonymum* / *pseudofytonymum* s významom vlastné meno vymyslenej rastliny používa aj J. Pleskalová (2016b: 1993).

Myšlienka o *nepravých antroponymách* sa do slovanskej onomastiky dostala z nemeckej onomastiky, pretože A. Bach (1952: 4) v rámci významových skupín vlastných mien vyčleňuje aj vlastné mená pre živé bytosti a bytosti chápané ako živé (vydeľuje vlastné mená pre ojedinelé bytosti a vlastné mená pre skupiny ojedinelých bytostí).

⁶ Česky *nepravé antroponymum*, slovensky *nepravé antroponymum*, poľsky *pseudoantropo-nim*, lužickosrbsky *pseudoantropo-nim*, rusky *мифоантропоним*, ukrajinsky *псевдоантропонім* / *несправний антропонім*, bielorusky *мифоним* / *ўласная назва мофичнай osoby*, chorvátsky *pseudoantropo-nim* / *prividni antropo-nim*, srbsky *привидни антропоним*, slovinsky *pseudoantropo-nim*, macedónsky *псевдоантропоним*, bulharsky *псевдоантропоним*.

⁷ Česky *zoonymum* / *vlastní jméno živočicha*, slovensky *zoonymum* / *vlastné meno živočicha*, poľsky *zoonim* / *nazwa zwierzęca*, lužickosrbsky *coonim*, rusky *зооним*, ukrajinsky *зоонім* / *кличка тварини*, bielorusky *заонім*, chorvátsky *zoonim* / *vlastito ime za životinje*, srbsky *зооним*, slovinsky *zoonim* / *živalsko ime*, macedónsky *зооним* / *сопствено име на животно*, bulharsky *зооним* / *собствено име на животно*.

⁸ Česky *nepravé zoonymum*, slovensky *nepravé zoonymum*, poľsky *pseudozoonim*, lužickosrbsky *mytocoonim*, rusky *мифозооним*, ukrajinsky *псевдозооним* / *несправний зоонім*, bielorusky *міфозаонім* / *ўласная назва міфичнай жывёліны*, chorvátsky *pseudozoonim* / *prividni zoonim*, srbsky *привидни зооним*, slovinsky *pseudozoonim*, macedónsky *псевдозооним*, bulharsky *приказнично име на животно*.

⁹ Česky *fytonymum*, slovensky *fytonymum*, poľsky *fitonim* / *nazwa roślinna*, lužickosrbsky *fytonum*, rusky *фитоним*, ukrajinsky *фітонім*, bielorusky *фітонім*, chorvátsky *fitonim*, srbsky *фитоним*, slovinsky *fitonim* / *rastlinsko ime*, macedónsky *фитоним* / *име на растение*, bulharsky *име на растение* (vlastné meno rastliny).

Popri termíne *nepravé antroponymum* možno uvažovať o paralelných termínoch: o termíne *ananthroponymum* (Odaloš 2019a: 58) v zmysle vlastného mena inteligentnej bytosti, ktorá nie je človekom (*ananthroponymum* mimo klasifikácie bioným možno vysvetľovať ako vlastné meno nečloveka, miesta a ľudského výtvoru), príp. o ďalšom neologickom termíne *antropoidonymum* (Odaloš 2019a: 58) v zmysle vlastného mena bytosti podobnej ľuďom (grécke slovo *antrōpoidēs* má význam majúci ľudskú podobu, podobný človeku a *eidōs* má významom /viditeľná/ podoba).

Ak chápeme *nepravé bionymum* ako vlastné meno živého organizmu, ktorý neexistuje na Zemi, tak môžeme súčasne uvažovať aj o iných typoch nepravých oným, napr. o *nepravých chrématonymách* ako o vlastných menách výtvorov spoločnosti, ktorá sa nenachádza na Zemi.

Podobné uvažovanie priviedlo N. V. Podoľskuju v *Slovníku ruskej onomastickej terminológie* (1978) ku klasifikácii oným na *reálionymum* (rusky *реалионим*) s významom vlastné meno, ktoré fakticky existuje na Zemi a v známom vesmíre a na *mýtonymum* (rusky *мифоним*) s významom vlastné meno, ktoré reálne neexistuje a obsahuje *teonymum*¹⁰ v zmysle vlastného mena boha. Ak by sme uvedené myšlienky spätne aplikovali na sústavu slovanskej onomastickej terminológie, tak ďalším variantom by bolo členenie *bioným* na *antroponymá*, *zoonymá* a *fytonymá*. *Nepravé bionymá* by sme následne zaradili do literárnej onomastiky. J. Pleskalová (2016a: 168–169) *bionymá* tiež člení do troch skupín (už nie do piatich) na *antroponymá* a *nepravé antroponymá* / *pseudoantroponymá*, *zoonymá* a *nepravé zoonymá* / *pseudozoonymá* a *fytonymá* a *nepravé fytonymá* / *pseudofytonymá*, pričom „nepravé“ *bionymá* už pričleňuje k „pravým“ *bionymám*. Aj N. V. Podoľskaja (1988: 15) a R. Šrámek (2003) člení *bionymá* na *antroponymá*, *zoonymá* a *fytonymá*.

V diele *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2002, 2003) je venovaná pozornosť v poľštine, češtine, slovenčine, lužičtine, ruštine, ukrajinčine, bieloruštine, bulharčine, macedónčine, srbčine, chorvátčine a slovinčine z *bioným* rodným menám (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2002: 297–386), priezviskám (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2002: 387–474), ostatným osobným menám (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2002: 475–535) a *zoonymám* (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2003: 343–368), no pri týchto druhových menách sa neobjavujú impulzy k rozvoju bionomastickej terminológie.

---

¹⁰ Česky *teonymum*, slovensky *teonymum*, poľsky *teonim* / *nazwa bóstwa*, lužickosrbsky *teonum* / *tjeno boha*, rusky *теоним*, ukrajinsky *теонім*, bielorusky *теонім*, chorvátsky *teonim*, srbsky *теоним*, slovinsky *teonim* / *božansko ime*, macedónsky *теоним*, bulharsky *божеско име* / *име на божество*.

V bulharskej onomastike sa popri termíne *teonymum* vyskytol len termín *animonymum* (bulharsky *анимоним*, vlastné meno ducha, poltergeista a pod., Balkanski a Cankov 2016: 25).

V bulharskej, ukrajinskej, ruskej a českej onomastike sa objavili termíny na pomenovanie jednotlivých zvierat: *felisonymum* (vlastné meno mačky/kocúra; ukrajinsky *феліонім*, Bučko a Tkačova 2012: 185; bulharsky *фелисоним*, Balkanski a Cankov 2016: 497), *hyponymum* (vlastné meno koňa; rusky *гипоним*, Podolskaja 1988: 52; česky *hipponymum*, Pastyřík 2010: 10; ukrajinsky *гіпóнім*, Bučko a Tkačova 2012: 73; bulharsky *хипоним*, Balkanski a Cankov 2016: 506), *insektionymum* (vlastné meno hmyzu; rusky *инсектоним*, Podolskaja 1988: 59; bulharsky *инсектоним*, Balkanski a Cankov 2016: 198), *kapronymum* (vlastné meno kozu, ukrajinsky *капроним*, Bučko a Tkačova 2012: 103; bulharsky *капроним*, Balkanski a Cankov 2016: 199), *kyponymum* (vlastné meno psa, česky *купоним*, Pastyřík 2010: 10; ukrajinsky *кінонім*, Bučko a Tkačova 2012: 103; bulharsky *киноним*, Balkanski a Cankov 2016: 213), *kunikulonymum* (vlastné meno králika, ukrajinsky *куникулоним*, Bučko a Tkačova 2012: 111), *ovionymum* (vlastné meno barana/ovce, ukrajinsky *овіоним*, Bučko a Tkačova 2012: 130; bulharsky *овіоним*, Balkanski a Cankov 2016: 304), *porkonymum* (vlastné meno svine/ošípanej, ukrajinsky *порконим*, Bučko a Tkačova 2012: 151; bulharsky *порконим*, Balkanski a Cankov 2016: 304), *tauronymum* (vlastné meno býka, ukrajinsky *тауроним*, Bučko a Tkačova 2012: 160), *vakonymum* (vlastné meno kravy/vola, ukrajinsky *ваконим*, Bučko a Tkačova 2012: 58; bulharsky *ваконим*, Balkanski a Cankov 2016: 304).

V chorvátskej onomastike sa objavili synonymné termíny k *fytonymum*: *floronymum* (chorvátsky *floronim*; Samardžija 1996: 61 podľa Čilaš Šimpraga a Frančič 2019: 37) a *botanonymum* (chorvátsky *botanonim*; Vuković 2007: 145 podľa Čilaš Šimpraga a Frančič 2019: 37). K *zoonymu*: *animalonymum* (chorvátsky *animalonim*; Vuković 2007: 145 podľa Čilaš Šimpraga a Frančič 2019: 38) a *faunonymum* (chorvátsky *faunonim*; Samardžija 1996: 61 podľa Čilaš Šimpraga a Frančič 2019: 38). V ukrajinskej, chorvátskej a poľskej onomastike sa objavili fytonymické termíny, ktoré pomenúvajú časti fytoným: *dendronymum* (vlastné meno stromu; ukrajinsky *дендроним*, Шульгач 2001: 70 podľa Balkanski a Cankov 2016: 100; poľsky *dendronim / nazwa własna drzewa*, Bijak 2019b: 99) a *robronymum* (vlastné meno duba; ukrajinsky *робуронім*, Bučko a Tkačova 2012: 161).

5.1.1. Sumarizačná poznámka k bioným

Popri štandardizovanom členení *bioným* v sústave slovanskej onomastickej terminológie na *antroponymum*, *nepravé antroponymum*, *zoonymum*, *nepravé zoonymum* a *fytonymum* môžeme po rozšírení kritéria nepravých oným na všetky bionymá predstaviť variant *antroponymum*, *nepravé antroponymum*, *zoony-*

mum, *nepravé zoonymum*, *fytonymum* a *nepravé fytonymum* (Odaloš 2019a: 59), resp. po odstránení nepravých bioným môžeme pracovať aj s variantom *antroponymum*, *zoonymum* a *fytonymum*. Prejavuje sa tendencia ďalej klasifikovať nielen antroponymá, ale aj zoonymá a fytonymá. Predstavené paralelné varianty boli motivované impulzmi, ktoré vychádzali zo štandardizovanej sústavy, zo slovenskej, českej, poľskej, ruskej, ukrajinskej a bulharskej onomastiky.

5.2. Abionymum

Abionymum sa v *Základnej sústave a terminológii slovanskej onomastiky* (Svoboda et al. 1973) člení dichotomicky na *toponymum*¹¹ (vlastné meno neživého prírodného objektu a javu (hviezda, slnko, hora, voda, ostrov, nížina, les, neobrobená pôda atď.)) a toho človekom vytvoreného objektu, ktorý je v krajine pevne fixovaný (mesto, dedina, obrábaná a zalesnená pôda, komunikácia atď.) (delené na *kozmonymum*¹² (vlastné meno neživého prírodného objektu a javu nachádzajúceho sa mimo Zeme) a *geonymum*¹³ (vlastné meno neživého prírodného objektu a javu na Zemi a toho človekom vytvoreného objektu na Zemi, ktorý je v krajine pevne fixovaný) a *chrématonymum*¹⁴ (vlastné meno ľudského výtvoru, ktorý nie je pevne fixovaný v krajine).

Abionymum je v modifikovanom vydaní *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj et al. (red.) 1983) členené trichotomicky na *toponymum*, *kozmonymum* a *chrématonymum*.

Abionymum je v sústave slovanskej onomastickej terminológie definované ako vlastné meno neživého objektu a javu buď prirodzeného alebo človekom vytvoreného.

---

¹¹ Česky *toponymum* / *zeměpisné jméno*, slovensky *toponymum* / *zemepisný názov*, poľsky *toponim* / *nazwa geograficzna*, lužickosrbsky *toponym* / *geografiske / zemjepisne mjeno*, rusky *топоним*, ukrajinsky *топонім*, bielorusky *тапонім*, chorvátsky *toponim* / *zemljopisno ime*, srbsky *топоним / географско име*, slovinsky *toponim* / *zemljepisno ime*, macedónsky *топоним / месно име / географско име*, bulharsky *местностно име / земеписно име*.

¹² Česky *kosmonymum*, slovensky *kozmonymum*, poľsky *kosmonim* / *nazwa kosmiczna*, lužickosrbsky *kosmonum*, rusky *космоним*, ukrajinsky *космонім*, bielorusky *касмонім*, chorvátsky *kozmonim*, srbsky *космоним*, slovinsky *kozmonim*, macedónsky *космоним*, bulharsky *космоним*.

¹³ Česky *geonymum* / *geo(topo)nymum* / *zeměpisné jméno*, slovensky *geonymum* / *geo(topo)nymum* / *zemepisný názov*, poľsky *geonim* / *geo(topo)nim*, lužickosrbsky *geo(topo)nym*, rusky *геоним*, ukrajinsky *гео(топо)нім*, chorvátsky *geografski naziv / geografsko ime*, *geonim* / *geo(topo)nim*, *zemljopisno / geografsko ime*, srbsky *геоним*, macedónsky *геоним*, bulharsky *земеписно име*.

¹⁴ Česky *chrématonymum*, slovensky *chrématonymum*, lužickosrbsky *chrematonum*, rusky *хремадоним*, ukrajinsky *хремадонім*, bielorusky *храмадонім*, chorvátsky *hrematonim*, srbsky *хремадоним*, slovinsky *hrematonim*, macedónsky *хремадоним*, bulharsky *име на предмет / име на стока*.

Hľadanie optimálneho naplnenia pojmového obsahu termínu abionymum a jeho rozčlenenia naznačuje, že ide o umelo vytvorený termín pre potreby sústavy slovanskej onomastickej terminológie, ktorý sa neobjavoval v ďalších onymických klasifikáciách, čo naznačilo, že neprenikol do onomastickej praxe.

Ďalším významným momentom vo vývoji onymie je zdynamizovanie výskumu chrématoným, vznik nových termínov, ktoré vlastnými menami pomenúvali druhy produktov vzťahov spoločnosti, a vplyv nových termínov na klasifikáciu onymie.

5.2.1. Sumarizačná poznámka k abionymám

Na predstavené dva momenty vo vývine onymie postupne reagovali aj jednotlivé slovanské onomastiky. Vytvorili sa dva prístupy, môžeme ich dokumentovať pri členení geoným, toponým a chrématoným, ktoré sú aj v súčasnosti charakteristické pre ruskú a východoslovanskú a pre českú/slovenskú a západoslovanskú onomastiku. Súčasne obidva prístupy predznamovali v týchto lingvistikách odlišné chápanie klasifikácie onymie aj odlišné chápanie niektorých termínov.

5.3 Geonymum

5.3.1. Vymedzenie a chápanie geonyma

N. V. Podoľskaja v *Slovníku ruskej onomastickej terminológie* (1978: 13, pozri aj Majtán 1989: 153–159) nepracuje s termínom *abionymum*, ale pojmový obsah tohto termínu zastrešuje z väčšej časti termínom *realionymum* (rusky *реалионим*). Za *realionymum* (rusky *реалионим*) považuje vlastné meno zóny priestoru na Zemi (je to však chyba, lebo z analýzy s. 13 vyplýva, že tam malo byť uvedené *geonymum* (rusky *геоним*). Na uvedenej strane je v súvislosti s realionymom viacej chýb, lebo v schéme č. 1 je realionymum najprv definované ako vlastné meno reálneho objektu a v schéme č. 2 je realionymum vysvetlené ako vlastné meno kozmického priestoru). *Realionymum* (rusky *реалионим*) člení na *toponymum* (rusky *топоним*) (vlastné meno geografického objektu na Zemi), *anonymum* (rusky *анемоним*) (vlastné meno živelnej pohromy, uragánu, cyklónu, tajfúnu), *ergonymum* (rusky *эргоним*) (vlastné meno inštitúcie, organizácie, ústavu, závodu, spolku), *ideonymum* (rusky *идеоним*) (vlastné meno javu duchovnej kultúry), *chrématonymum* (rusky *хрематономим*) (vlastné meno predmetu materiálnej kultúry), *chrononymum* (rusky *хрононим*) (vlastné meno časového úseku) a *bioonymum* (rusky *бионим*) (vlastné meno živého objektu). Klasifikácia N. V. Podoľskej je používaná v ruskej aj východoslovanskej onomastike.

R. Šrámek v monografii *Úvod do obecné onomastiky* (1999) tiež nepracuje s termínom *abionymum* a pojmový základ abionyma z väčšej časti napĺňa termínom *geonymum*. *Geonymum* chápe ako vlastné meno pre tie druhy onymických objektov, ktoré ležia v krajine a sú kartograficky fixované v mapách. *Geonymum*

(česky *geonymum*) člení na *toponymum* (česky *toponymum*) (vlastné meno pre ten druh onymického objektu, ktorý leží na Zemi a je kartograficky fixovaný v mapových dieloch) a *kozmonymum* (česky *kosmonymum*) (vlastné meno pre galaxie, hviezdy, zoskupenia hviezd, vlastné mená geografických objektov na planétach, hviezdach a iných nebeských telesách, vlastné mená umelých kozmických telies). *Geonymum* chápe R. Šrámek širšie ako N. V. Podoľskaja.

Ak pri ďalších úvahách vychádzame zo sústavy slovanskej onomastickej terminológie vo vydaní *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983), z klasifikácie N. V. Podoľskej (1978) a z klasifikácie R. Šrámka (1999), tak sa dostávame vlastne k dvom chápaniam toponyma.

V modifikovanom vydaní sústavy slovanskej onomastickej terminológie *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983) je *toponymum* charakterizované ako vlastné meno neživého prírodného objektu na Zemi (hora, voda, ostrov, nížina, les, neobrobená pôda a pod.) a toho človekom vytvoreného objektu, ktorý je v krajine pevne fixovaný (mesto, dedina, obhospodarovaná aj zalesnená pôda, komunikácia a pod.). *Toponymum* sa člení na *choronymum*¹⁵ (vlastné meno väčšieho obývaného alebo neobývaného prírodného alebo administratívneho celku v rámci horizontálneho členenia územia), *oikonymum*¹⁶ (vlastné meno sídla (t.j. obývaného miesta) vrátane pustého aj zaniknutého) a *anoikonymum*¹⁷ (vlastné meno neživého prírodného objektu na Zemi a toho človekom vytvoreného objektu na Zemi, ktorý nie je určený na bývanie a je v krajine pevne fixovaný).

Anoikonymum sa ďalej klasifikuje na *hydronymum*¹⁸ (vlastné meno vodného objektu), *oronymum*¹⁹ (vlastné meno formácie vertikálnej členitosti povrchu zem-

¹⁵ Česky *choronymum*, slovensky *choronymum*, poľsky *choronim*, lužickosrbsky *choronym*, rusky *хороним*, ukrajinsky *хоронім*, bielorusky *харонім*, chorvátsky *horonim / terenski naziv*, srbsky *хороним*, slovinsky *hohonim*, macedónsky *хороним / име на област*, bulharsky *хороним / име на област*.

¹⁶ Česky *oikonymum / místní jméno*, slovensky *oikonymum / osadný / miestny názov*, poľsky *ekonim / nazwa miejscowa*, lužickosrbsky *oikonum / městne / městnostne mjeno*, rusky *ойконом / название поселения*, ukrajinsky *ойконім*, bielorusky *айконом / назва населенага пункта*, chorvátsky *oikonom / ime naselja*, srbsky *ойконом*, slovinsky *krajevno ime / ime naselbine*, macedónsky *oikonim / име на населба*, bulharsky *ойконом / селищно име*.

¹⁷ Česky *anoikonymum / поместní jméno*, slovensky *anoikonymum*, poľsky *nazwa terenowa*, lužickosrbsky *anoikonum*, rusky *анойконом*, ukrajinsky *анойконім*, bielorusky *анайконом*, chorvátsky *anoikonom / zemljišno ime*, srbsky *анойконом*, slovinsky *anoikonim / ledinsko ime*, macedónsky *anoikonim / месно име*, bulharsky *местностно име*.

¹⁸ Česky *hydronymum / jméno vody*, slovensky *hydronymum / vodný názov*, poľsky *hydronim / nazwa wodna*, lužickosrbsky *hydronum / wódne mjeno*, rusky *гидроним*, ukrajinsky *гідронім*, bielorusky *гідронім*, chorvátsky *hidronim / vodno ime*, srbsky *хидроним*, slovinsky *hidronim / vodno ime*, macedónsky *хидроним / водно име*, bulharsky *водно име*.

¹⁹ Česky *oronymum*, slovensky *oronymum / terénny názov*, poľsky *oronim*, lužickosrbsky

ského a morského dna), *chotárny názov*²⁰ (vlastné meno zoskupenia pozemkov alebo jednotlivého pozemku) a *hodonymum*²¹ (vlastné meno dopravnej cesty).

N. V. Podoľskaja (1978: 14) chápe *toponymum* ako vlastné meno geografického objektu na Zemi. Toponymum člení na *oronymum* (rusky *ороним*) (vlastné meno prvku reliéfu zemského povrchu), *choronymum* (rusky *хороним*) (vlastné meno územia, oblasti), *dromonymum* (rusky *дромоним*) (vlastné meno dopravnej tepny, komunikácie), *ojkonymum* (rusky *ойконим / название поселения*) (osadný názov, miestny názov), *urbanonymum* (rusky *урбаноним*) (vlastné meno vnútoromestského objektu), *eklezionymum* (rusky *эклезионим*) (vlastné meno objektu náboženských obradov), *agroonymum* (rusky *агрооним*) (vlastné meno poľnohospodársky využívaného objektu), *drimonymum* (rusky *дримоним*) (vlastné meno lesného objektu) a *hydronymum* (rusky *гидроним*) (vlastné meno vodného objektu).

R. Šrámek (1999) *toponymum* chápe ako vlastné meno pre ten druh onymického objektu, ktorý leží na Zemi a je kartograficky fixovaný v mapových dieloch. *Toponymum* (česky *топоним*) člení na *ojkonymum* (česky *ойконим*) (vlastné meno pre osídlené objekty, vrátane spustnutých) a *anojkonymum* (česky *аноиконим*) (vlastné meno pre neosídlené objekty), ktoré následne člení na *hydronymum* (česky *гидроним*) (vlastné meno pre vodné objekty), *oronymum* (česky *ороним*) (vlastné meno pre vertikálne členenie zemského povrchu), *agronymum* (česky *агроним*) (vlastné meno pre ekonomicky (obvykle agrotechnicky) využívané plochy), *hodonymum* (česky *ходоним*) (vlastné meno pre komunikačné spoje), *choronymum* (česky *хороним*) (vlastné meno pre časti zemského povrchu, ktoré nie sú pomenované anojkonymicky).

V sústave slovanskej onomastickej terminológie vo vydaní *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983) a v monografii R. Šrámk (1999) sa toponymum výraznejšie hierarchizuje a štruktúruje v línii neosídlený objekt – osídlený objekt, resp. osídlený objekt – neosídlený objekt, kým N. V. Podoľskaja (1978) toponymá ako geografické objekty skôr mapuje prostredníctvom enumerácie, neštruktúruje ich ani ich nehierarchizuje.

---

oronym / *hórske mjeno*, rusky *ороним*, ukrajinsky *оронім*, bielorusky *аронім*, chorvátsky *oronim*, srbsky *ороним*, slovinsky *oronim*, macedónsky *ороним*, bulharsky *име на земна форма*.

²⁰ Česky *pozemkové jméno*, slovensky *chotárny názov*, poľsky *nazwa terenowa*, lužicko-srbsky *parcelowe mjeno*, rusky *микротопоним*, ukrajinsky *урочище*, bielorusky *урочышча*, chorvátsky *mikrotoponim / zemljišno ime*, srbsky *микротопоним*, slovinsky *ledinsko ime / katarskersko ime*, macedónsky *микротопоним*, bulharsky *землишно име / име за полски имот*.

²¹ Česky *hodonymum*, slovensky *hodonymum*, poľsky *hodonim*, lužicko-srbsky *hodonym*, rusky *дромоним*, ukrajinsky *годоним*, bielorusky *гадоним*, chorvátsky *hodonim*, srbsky *ходоним*, slovinsky *hodonim*, macedónsky *ходоним*, bulharsky *име за съобщителна мрежа / пътно име*.

V diele *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003) je venovaná pozornosť v poľštine, češtine, slovenčine, lužičtine, ruštine, ukrajinčine, bieloruštine, bulharčine, macedónčine, srbčine, chorvátčine a slovinčine z geoným/toponým: ojkonymám (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003: 1–122), anojkonymám (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003: 123–196), oronymám (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003: 197–226), hydronymám (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003: 227–292) a urbanonymám (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003: 293–342), no pri týchto druhových menách sa neobjavujú impulzy k rozvoju geonomastickej/toponomastickej terminológie.

5.3.2. Geonymum a more

A. V. Superanskaja (2003: 43–45) predstavuje komplexné triedenie geoným, ktoré chápe ako vlastné mená zemských prírodných objektov. Komplexnosť triedenia spočíva v tom, že všetky doteraz predstavené triedenia geoným zachytávajú vlastné mená prírodných objektov len na kontinentálnej časti Zeme, t.j. na svetadieloch/súši.

A. V. Superanskaja (2003: 43–45) *geonymum* (rusky геоним) rozčleňuje na *teronymum* (rusky терроним, vlastné meno prírodného objektu na súši) a *hydronymum* (rusky гидроним, vlastné meno vodného objektu). K *teronymom* zaraďuje *oronymum* (rusky ороним, vlastné meno objektu zemského reliéfa), *speleonumum* (rusky спелеоним, vlastné meno podzemného objektu), *choronymum* (rusky хороним, vlastné meno väčšieho územného celku), *agroonymum* (rusky агрооним, vlastné meno pozemku), *lityonymum* (rusky литоним, vlastné meno objektu pobrežnej línie, napr. mysy, skaly, útesy). K *hydronymom* zaraďuje *oceánonymum* a *pelagonymum* (rusky океаноним a пелагоним, vlastné meno oceánu, mora a zálivu), *limponymum* (rusky лимноним, vlastné meno jazera a rybníka), *helonymum* (rusky гелоним, vlastné mená močiara a mokrade), *potamonymum* (rusky потамоним, vlastné meno rieky, riečky a potoka), *insulonymum* (rusky инсулоним, vlastné meno ostrova), *bationymum* (rusky батсионим, vlastné meno podvodného objektu, napr. priehlbiny či podmorského pohoria). Predstavenú terminológiu používajú aj D. Bučko a M. Tkačova (2012) a T. Balkanski a K. Cankov (2016).

V chorvátskej onomastike sa nachádza klasifikácia S. Vukovića (2007: 156–167), ktorý tiež poukazuje na problematiku rozčlenenia vlastných mien území medzi pevninu a more. S. Vuković *toponymum* ako vlastné meno zemskej lokality na súši a v mori rozčlenil na *ojkonymum* (chorvátsky *ojkonim*) ako vlastné meno obývaného územia, *geonymum* (chorvátsky *geonim*) ako vlastné meno v kontinentálnej časti územia a *talasonymum* (chorvátsky *talasonim*) ako vlastného mena objektu súvisiaceho s oceánom a morom (patrí sem *nesonymum* (chorvát-

sky *nesonim*, vlastné meno ostrova), *litonymum* (chorvátsky *obalni toponim*, pobrežné toponymum), *bentonymum* (chorvátsky *podvodni toponim*, toponymum pod vodnou hladinou)).

V chorvátskej onomastike sa nachádzajú aj ďalšie označenia pre objekty, ktoré súvisia s morom, napr. V. Skračić (2011) predstavuje *bentonymum* (chorvátsky *bentonim*, vlastné meno denotátu na morskom dne), *diaplonymum* (chorvátsky *diaplونim*, vlastné meno morskej cesty), *hormonymum* (chorvátsky *hormونim*, vlastné meno morskej zátoky) a *akronymum* (chorvátsky *akronim*, vlastné meno mysu).

V poľskej onomastike nové názvy súvisiace s morom a vodou sa začleňujú medzi choronymá a ojkonymá. K prírodným choronymám sa začleňujú *talasonymum* (poľsky *talasonim* / *nazwa morza*, vlastné meno mora) a *nesonymum* (poľsky *nesonim* / *nazwa wyspy*, vlastné meno ostrova). K anojkonymám medzi hydronymám sa začleňuje *potamonymum* (poľsky *nazwa cieku* / *nazwa wody płynącej*, vlastné meno tečúcej vody) a *limnonymum* (poľsky *limnonim* / *nazwa jeziora, stawu*, vlastné meno stojacej vody) (Bijak 2019b: 98–99).

Predstavené členenia zvýraznili otázky súvisiace s rozdelením územia medzi súše a moria, hlavne vymedzenie jednoznačného klasifikačného kritéria na oddelenie objektu na súši a objektu na mori, resp. z toho vyplývajúce otázky, napr. ktoré územie ešte súvisí s kontinentom a ktoré územie už patrí k moru/oceánu, či obývaný/neobývaný ostrov patrí medzi mená obývaného územia alebo súvisí s oceánom a morom, ktoré ho obklopuje zo všetkých strán a pod.

Onymá možno profilovať aj vo vzťahu k ľadu/snehu ako skupenstvu vody, pozri termín *glacionymum* (ukrajinsky *гляционим*, Bučko a Tkačova 2012: 58; bulharsky *гационимим*, Balkanski a Cankov 2016: 86; poľsky *glacionim*, Bijak 2019a: 47) s významom vlastné meno ľadovca.

5.3.3. Sumarizačná poznámka ku geonymám

V západoslovanskej onomastike funguje pri klasifikácii geoným členenie zo sústavy slovanskej onomastickej terminológie z prvého alebo druhého vydania. V českej onomastike sa používa klasifikácia R. Šrámka, ktorá je určitou modifikáciou terminológie zo sústavy. V poľskej onomastike sa nové názvy súvisiace s vodou (medzi nimi aj s morom) zaraďujú medzi geografické názvy.

V ruskej a východoslovanskej onomastike sa používa pri klasifikácii geoným členenie N. V. Podolskej, ktorá podrobnejšie delí geografické objekty na Zemi, pričom viaceré z nich v západoslovanskej onomastike patria medzi chrématonymá.

V ruskej a chorvátskej onomastike sa objavili triedenia obsahujúce onymum v kontexte mora/oceána.

5.4. Chrématonymum

5.4.1. Chrématonymum v sústave

Pri chápaní pojmu *chrématonymum* a jeho následnom členení sa objavujú najväčšie rozdiely medzi západoslovanskou, resp. východoslovanskou a južnoslovanskou onomastikou.

V českej onomastike mapoval pojmový okruh budúceho termínu *chrématonymum* J. Svoboda (1960: 273–284) pod označením názvy ostatných vecí. Pojem a termín *chrématonymum* predstavil v roku 1972 V. Šmilauer (1976: 111). Vymedzenie *chrématoným* V. Šmilauerom malo zásadný význam pre vymedzenie pojmu chrématonymum v sústave.

V *Základnej sústave a terminológii slovanskej onomastiky* (Svoboda a kol. 1973) aj v modifikovanom vydaní *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Bezljaj a kol. (red.) 1983) je termín *chrématonymum* definovaný ako vlastné meno ľudského výtvoru, ktorý nie je pevne fixovaný v krajine. Pojmová časť termínu *chrématonymum* je špecifikovaná hneď za jeho definíciou a súvisí s ľudským výtvorom, ktorý pomenúva: a) vlastné meno spoločenského javu (sviatok a pod.), b) vlastné meno spoločenskej inštitúcie, c) vlastné meno predmetu a výrobku (jednotlivého ako loď, zvon, obraz alebo sériového ako auto, motocykel, písací stroj, kozmetický prostriedok a pod.).

5.4.2. Klasifikácia chrématoným M. Majtána

M. Majtán (1989: 7–13) vychádza z chápania pojmu *chrématonymum* v slovanskej onomastickej terminológii a člení chrématonymá na *vlastné meno spoločenského javu: vlastné meno časového javu / chrononymum, vlastné meno spoločenskej udalosti / akcionymum, vlastné meno spoločenského ocenenia / faleronymum; vlastné meno spoločenskej inštitúcie / inštitucionymum* (P. Odaloš (2015) navrhol ho členiť na *inštitucionymum / vlastné meno štátneho zariadenia* a na *firmonymum / vlastné meno podnikateľského subjektu*); *vlastné meno výsledku spoločenskej činnosti: vlastné meno diplomatického aktu / dokumentonymum / aktonymum, vlastné meno vedeckého, publicistického a umeleckého diela a jeho časti / ideonymum, vlastné meno jedinečného výrobku / unikátonymum, vlastné meno dopravného spoja / porejonymum* a *vlastné meno výrobného typu / pragmatonymum*. V rámci ideoným umeleckého charakteru sa objavili jednotlivé termíny na pomenovanie rôznych výsledkov umeleckej činnosti, napr. *muzikonymum* v zmysle vlastného mena hudobného diela (Žigo 2010: 270–277), resp. *literáronymum* v zmysle vlastného mena literárneho diela, *pinakonymum* v zmysle vlastného mena výtvarného diela (Odaloš 2012; 2015: 470). Do ideoným zaradila *literáronymá* a *muzikonymá* aj M. Imrichová (2012: 35).

Ďalšie dve klasifikácie modifikujú Majtánovo triedenie. J. Kornelly (2006) rozlišuje dichotomicky *vlastné mená výrobkov (unikátovým a pragmatovým)* a *spoločenské vlastné mená (inštitucionovým a vlastné mená spoločenských javov / chronovým, dokumentovým, akcionovým, falerovým)*. A. Gałkowski (2011: 18) vo svojej monografii v rámci časti o slovenskej a českej chrématonymii vypracoval klasifikáciu, ktorá je tiež modifikáciou členenia M. Majtána z pohľadu poľského onomastika, resp. poľskej onomastiky. Chrématonymá rozdeľuje do štyroch skupín. Kvadraticky vyčleňuje: 1) *inštitucionovým (ergonom)* ako názvy štátnych, vojenských, spoločenských, hospodárskych, politických, vzdelávacích, kultúrnych, náboženských a iných inštitúcií, 2) *vlastné mená kultúrnej reality*, t. j. a) *chronovým* ako názvy období a udalostí v zmysle epoch, osláv a udalostí, b) *akcionovým* ako názvy udalostí v zmysle festivalov, športových závodov a pod., c) *dokumentovým / aktonovým* ako názvy diplomatických, právnych a politických dokumentov a d) *falerovým* ako názvy medailí, radov a vyznamenaní, 3) *unikátovým* ako názvy jedinečných priemyselných výrobkov, napr. technických konštrukcií vesmírnych sond, lodí, lietadiel, bojových vozov, resp. aj *ideonom* ako názvy umeleckých a remeselníckych výrobkov, napr. zvonov, obrazov, kníh, novín, hudobných, divadelných a filmových diel, 4) *pragmatovým* ako názvy priemyselných výrobkov, napr. potravín, nápojov, mäsa, topánok, tašiek, nábytku, sem zaraďuje aj *porejonom* ako názvy vlakov, električiek, autobusov a pod. (pozri aj Odaloš, 2019: 67).

5.4.3. Klasifikácia chrématonym R. Šrámka

R. Šrámek (1999: 165) *chrématonymum* chápe ako vlastné meno pre propriálne objekty, ktoré sú výsledkom ľudskej činnosti a ktoré nie sú zakotvené v prírode, ale v ekonomických (výrobných, obchodných a iných), politických a kultúrnych vzťahoch. Vymedzenie chrématonym kladie dôraz nielen na činnosť človeka, ale činnosť ľudí predstavuje v rámci zložitých spoločenských vzťahov. *Chrématonymá* rozdeľuje na 1. *vlastné mená výrobkov*, 2. *vlastné mená spoločenských inštitúcií, organizácií a zariadení*, 3. *vlastné mená spoločenského javu* a 4. *iné druhy chrématonym*, napr. mená vyznamenaní, historických dokumentov a pod. Hranice medzi jednotlivými skupinami môžu byť plynulé. R. Šrámek (2003: 165) modifikuje svoje rozčlenenie chrématonym, keď popri viacmenej nezmenených prívých dvoch skupinách: 1. *vlastné mená tovarov, výrobkov a produktov*, 2. *vlastné mená inštitúcií, zariadení a organizácií*, predstavuje modifikované druhé dve skupiny chrématonym, 3. *vlastné mená umeleckých diel* a 4. *chrématonymum ako obchodná značka*.

V predchádzajúcich častiach sme konštatovali, že výskumy chrématonym zdynamizovali celú onymiu a priniesli trichotomické členenie oným. Pokračujúce výskumy chrématonym sa odrazili aj v prehĺbenom členení *ideoným*, kto-

ré môžeme rozdeliť na *artonymum* ako vlastné meno v umeleckej činnosti a na ďalšie *ideonymá*. Výskumy *artonym* preto ďalej dynamizujú *chrématonyma*. R. Šrámek (Odaloš v tlači) člení *artonymum* (česky *artonymum*) do troch skupín. Prvú skupinu tvorí *proprium* v písanej literatúre, ktoré označil termínom *literaronymum* (česky *literaronymum*), zaradil som *prózonymum* (česky *prosonymum*) (vlastné meno v próze), *poetonymum* (česky *poetonymum*) (vlastné meno v poézii), *drámatonymum* (česky *dramatonymum*) (vlastné meno v dráme), *teatronymum* (česky *teatronymum*) (vlastné meno v divadelnom diele), *filmonymum* (česky *filmonymum*) (vlastné meno vo filme), *libronymum* (česky *libronymum*) (vlastné meno titulu knihy). Druhú skupinu tvorí *artefaktonymum* (česky *artefaktonymum*) ako vlastné meno trojrozmerného umeleckého objektu, napr. sochy, obrazy, fotografie. Tretiu skupinu tvorí *muzikonymum* (česky *muzikonymum*) ako vlastné meno hudobného diela. R. Šrámek v tejto skupine vyčleňuje *operonymum* (česky *operonymum*) (vlastné meno opery), *symfonynum* (česky *symfonynum*) (vlastné meno symfónie) a *muzikálonymum* (česky *muzikálonymum*) (vlastné meno muzikálu).

5.4.4. Klasifikácia ideonym a pragmatonym A. V. Superanskej

Chrématonymum neplní v ruskej onomastike zastrešujúcu funkciu ako v sústave slovanskej onomastickej terminológie, čo potvrdzuje aj klasifikácia N. V. Podol'skej (1978), ktorá v rámci vlastných mien objektov na Zemi *chrématonymum* (rusky *хрематоНИМ*) (vlastné meno predmetu materiálnej kultúry) zaraďuje na rovnakú úroveň klasifikácie ako *ergonymum* (rusky *эргонИМ*) (vlastné meno inštitúcie, organizácie, ústavu, závodu, spolku), *ideonymum* (rusky *идеонИМ*) (vlastné meno javu duchovnej kultúry), *dokumentonymum* (rusky *документонИМ*) (vlastné meno významného dokumentu), *faleronymum* (rusky *фалеронИМ*) (vlastné meno radu, medaily, vyznamenania), *porejonymum* (rusky *порейонИМ*) (vlastné meno konkrétneho dopravného prostriedku), *pragmatonymum* (rusky *прагматонИМ*) (vlastné meno výrobku, továrenská značka) a *chrononymum* (rusky *хроноНИМ*) (vlastné meno časového úseku).

A. V. Superanskaja (2003: 384–388) *vlastné mená objektov ľudskej duchovnej a materiálnej činnosti* (je to ekvivalent termínu *ľudský výtvor* zo sústavy slovanskej onomastickej terminológie) zastrešuje termínmi *ideonymum* (rusky *идеонИМ*) s významom vlastné meno predmetu duchovnej kultúry (vyčleňuje *artionymum* (rusky *артионИМ*) (vlastné meno výtvoru výtvarného umenia a architektúry); *biblionymum* (rusky *библионИМ*) (vlastné meno knihy, verša, rozprávky, článku); *gemononymum* (rusky *гемеронИМ*) (vlastné meno orgánu periodickej tlače, napr. novín, časopisov, bulletinov, zborníkov); *dokumentonymum* (rusky *документонИМ*) (vlastné meno dôležitého dokumentu); *chrononymum* (rusky *хроноНИМ*) (vlastné meno významného dňa a historicky dôležitého úseku dejín);

s *chrononymom* súvisí aj *geortonymum* (rusky *геортоним*) ako vlastné meno sviatku, pamätného dňa, jubilea) a *pragmatonymum* (rusky *прагматоним*) s významom vlastné meno predmetu, ktorý je zviazaný s praktickou činnosťou človeka (vyčleňuje *chrématonymum* (rusky *хремадоним*) (vlastné meno predmetu materiálnej výroby, napr. zbrane, hudobného nástroja, drahokamu, klenotníckeho výrobku); *vlastné meno druhu vyrobenej produkcie a vybraného druhu rastliny, továrenskú značku* (rusky *товарный знак*) (vlastné meno právne chráneného predmetu), *ergonymum* (rusky *эргоним*) (vlastné meno podniku, úradu, školy, strany a pod.).

V diele *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003) je venovaná pozornosť v poľštine, češtine, slovenčine, lužičtine, ruštine, ukrajinčine, bieloruštine, bulharčine, macedónčine, srbčine, chorvátčine a slovinčine aj chrématonymám (Rzetelska-Feleszko, Cieślikowa a Duma (ed.) 2003: 369–410). A. V. Superanskaja (2003: 383–384) zdôrazňuje, že v ruskej onomastike sa chrématonymum chápu užšie ako v českej onomastike, pretože termín *chrématonymum* nezastrešuje produkty spoločenských vzťahov, ale v rámci dvojice hlavných termínov *ideonymum* a *pragmatonymum* tvorí časť pojmovej náplne druhého termínu *pragmatonymum*.

5.4.5. Klasifikácia úžitkových chrématonym A. Gałkowského

Úžitkovú *chrématonymiu* (poľsky *chremonimia użytkowa*) A. Gałkowski (2011: 51) chápe ako vlastné mená, ktoré sú jazykovým dôkazom ľudskej aktivity v rôznych kultúrnych oblastiach spoločenského života: v spoločenskom, hospodárskom, kultúrnom, umeleckom, vzdelávacom, vedeckom, technickom, náboženskom, ideologickom, ekologickom či zdravotníckom prostredí. Úžitkovú *chrématonymiu* člení A. Gałkowski (2011: 52) na *marketingovú, spoločenskú a ideacijnú chrématonymiu*. *Marketingovú chrématonymiu* (poľsky *chremonimia marketingowa*) chápe ako súbor názvov firiem a produktov, sú to *firmonymy* (poľsky *firmonimy*). *Spoločenskú chrématonymiu* (poľsky *chremonimia społecznościowa*) chápe ako súbor názvov združení, výborov, politických strán, klubov, vládnych úradov, nemocníc, divadiel, internátov (Gałkowski 2011: 131). *Ideacijnú chrématonymiu* (poľsky *chremonimia ideacyjna*) vysvetľuje ako súbor vlastných mien sviatkov, cyklických osláv/výročí, udalostí (festivalov, veľtrhov, konferencií, súťaží, pútí), sociálnych iniciatív, projektov (Gałkowski 2011: 192). *Spoločenskú a ideacijnú chrématonymiu* označuje spoločným pomenovaním *socioideonymy* (poľsky *socjoideonimy*). *Úžitková chrématonymia* v chápaní A. Gałkowského (2011) nezahŕňa všetky známe druhy chrématonym, pretože neobsahuje vlastné mená literárnych, hudobných a výtvarných diel. *Úžitková chrématonymia* v tejto podobe predstavuje užšie chápanie *chrématonymie*.

A. Gałkowski (2018) pri vymedzení chrématonymie predstavuje trichotomické triedenie na *marketingovú*, *spoločenskú* a *ideacijnú chrématonymiu*. Všetky spoluvytvárajú *úžitkovú chrématonymiu*. Pri termínoch zovšeobecňujúcich a opisujúcich chrématonymiu však už do *spoločenskej* a *ideacijnej chrématonymie* zaraďuje aj druhy chrématoným, ktoré v roku 2011 tam neboli zahrnuté, najmä vlastné mená literárnych, hudobných a výtvarných diel, príp. ďalšie chrématonymá. *Chrématonymá / úžitkové chrématonymá* (Gałkowski 2018) sa tu prakticky stožňujú s klasickým chápaním *chrématonymie*. Otázna je potom opodstatnenosť jedného z dvoch termínov.

5.4.6. Klasifikácia chrématoným P. Odaloša

Predstavené klasifikácie chrématoným členia ľudské výtvyry tematicky po druhových skupinách proprií alebo ľudské výtvyry viažu na typ činnosti človeka. Keďže človek produkuje širokú škálu produktov, je ich ťažšie rozčleniť do nepriestupných skupín, ktoré by ľudský výtvyry zadelili len do jednej skupiny. Naším zámerom je druhy ľudských výtvyrov rozčleniť takým spôsobom, aby boli začlenené len do jednej skupiny bilaterálne členeného kritéria.

V definícii chrématonyma ako vlastného mena ľudského výtvyru, ktorý nie je pevne fixovaný v prírode, je centrálnym pojmom ľudský výtvyry. Výtvyry (KSSJ 2003: 886) je to, čo vzniklo tvorivou činnosťou človeka. Ľudský výtvyry je potom to, čo vzniklo ľudskou tvorivou činnosťou. Ak zoberieme ako východisko klasifikačné kritérium ľudský výtvyry (s významom „čo vzniklo ľudskou tvorivou činnosťou“), potrebujeme jednoznačné binárne klasifikačné odlíšenie ľudských výtvyrov. V morfológii existuje rozčlenenie substantív na abstraktné a konkrétne substantíva. Abstraktný (SSSJ 2006: 64) je založený na abstrakcii, zovšeobecňujúcej myšlienkovvej činnosti. Abstraktné podstatné mená (SSSJ 2006: 64) sú pomenovania vlastností, stavov a dejov. Konkrétne (SSSJ 2011: 699) znamená zodpovedajúci realite, ktorý možno vnímať zmyslami. Konkrétne podstatné mená (SSSJ 2011: 699) sú slová pomenúvajúce osoby, zvieratá a veci.

Klasifikačné kritérium rozčlenenia chrématoným bude založené na binarite *abstraktný – konkrétny*, resp. bude aj súčasťou definície chrématoným.

Chrématonymum definujeme ako abstraktný alebo konkrétny ľudský výtvyry, ktorý je produktom spoločenských vzťahov a je fixovaný v spoločnosti. *Chrématonymum* klasifikujeme na abstraktné a konkrétne (aj *antroponymum* sa člení podľa kvality objektu na osobné a skupinovvé).

Abstraktné chrématonymum je ľudský výtvyry fixovaný v spoločenských vzťahoch, ktorý je založený na zovšeobecňujúcej myšlienkovvej činnosti realizujúcej sa vo vedomí človeka. *Abstraktné chrématonymum* je *choronymum*, *faleronymum*, *akcionymum*, *dokumentonymum*, *ideonymum* a *vlastné meno spoločenskej organizácie* (*vlastné meno štátnej organizácie / inštitucionymum*, *ergo-*

nymum a vlastné meno neštátnej organizácie / firmonymum / logonymum / emporonymum (Siwiec 2006)).

Najbohatšie sa člení *ideonymum* ako vlastné meno umeleckého, vedeckého a iného diela: na *literáronymum* (vlastné meno literárneho diela, česky *literáronymum*, pozri Odaloš, v tlači, bulharsky *литературоним*, Balkanski a Cankov 2016: 242), ktoré sa delí na *epikonymum* (vlastné meno prozaického/epického diela, česky *prosonymum*, pozri Odaloš, v tlači, bulharsky *эпосоним*, Balkanski a Cankov 2016: 128), *lyrikonymum* (vlastné meno lyrického diela, česky *poetonymum*, pozri Odaloš, v tlači, bulharsky *лириконим*, Balkanski a Cankov 2016: 242), *dramatonymum* (vlastné meno dramatického diela, česky *dramatonymum*, pozri Odaloš (v tlači), *драмоним*, Balkanski a Cankov 2016: 114), v bulharskej lingvistike sa používajú aj termíny podľa žánrov literárnych diel, napr. *románonymum* (vlastné meno románu, bulharsky *романоним*, Balkanski a Cankov 2016: 415), *poémonymum* (vlastné meno básne, bulharsky *поемоним*, Balkanski a Cankov 2016: 359); *vlastné meno výtvarného diela* (R. Šrámek používa v tomto význame termín *artefaktonymum*, pozri Odaloš (v tlači)), napr. *pinakonymum* (vlastné meno obrazu, Odaloš 2019a, poľsky *pinakonim*, Węgorowska 2012: 74), *ikononymum* (vlastné meno ikony, ukrajinsky *икононим*, Bučko a Tkačova 2012: 95; bulharsky *икононим*, Balkanski a Cankov 2016: 164) a pod.; *muzikonymum* (vlastné meno hudobného diela, Žigo 2010, bulharsky *музиконим*, Balkanski a Cankov 2016: 275), napr. *operonymum* (vlastné meno opery, česky *operonymum*, pozri Odaloš (v tlači)), *symfonynum* (vlastné meno symfónie, česky *symfonynum*, pozri Odaloš (v tlači)), *muzikálonymum* (vlastné meno muzikálu, česky *muzikalonymum*, pozri Odaloš (v tlači)), *kantacionymum* (vlastné meno piesne, melódie, bulharsky *кантационим*, Balkanski a Cankov 2016: 207); *filmonymum* (vlastné meno filmového diela, česky *филмоним*, pozri Odaloš (v tlači), bulharsky *филмоним*, Balkanski a Cankov 2016: 498).

Konkrétne chrématonymum je ľudský výtvar fixovaný v spoločenských vzťahoch, ktorý existuje v realite a možno ho vnímať zmyslami. Konkrétne chrématonymum je *sérionymum/pragmatonymum* (vlastné meno sériovo vyrábaného ľudského výtvaru) a *unikonymum* (vlastné meno jedinečného ľudského výtvaru).

Sérionymum možno tematicky členiť na *tyronymum* (vlastné meno syra, česky *tyronymum*, Honl 1966: 5), *enonymum* (vlastné meno vína, česky *enonymum*, Kornelly 2006: 1–48, Pastyřík 2010: 8), *porejonymum* (vlastné meno dopravného prostriedku, rusky *порејоним*, Superanskaja 1973: 191, Podolskaja 1988: 108) / *vehikulonymum* (vlastné meno dopravného prostriedku, česky *vehikulonymum*, Pastyřík 2010: 25) / *transportonymum* (vlastné meno dopravného prostriedku, bulharsky *транспортоним*, Balkanski a Cankov 2016: 480) (v rámci toho napr. *nautonymum*, vlastné meno lode, ukrajinsky *наутоним*, Bučko a Tkačova 2012: 127, bulharsky *наутоним*, Balkanski a Cankov 2016: 278; *raketonymum*, vlastné

meno rakety / kozmickej lode, bulharsky *ракетоним*, Balkanski a Cankov 2016: 406), *parfémonymum* (vlastné meno parfému, česky *parfémonymum*, Šubrťová (v tlači)), *farmakonymum* (Rutkiewicz-Hanczewska 2008) atď.

Unikonymum možno tematicky klasifikovať na *konchonymum* (vlastné meno mušle, poľsky *konchionim*, Magda-Czekaj 2012: 243–254), *gemmonymum* (vlastné meno minerálu, poľsky *gemnonim*, Węgorowska 2001: 291–302), *tezauryonymum* (vlastné meno klenotu, poľsky *tezauronim*, Węgorowska 2003: 629–638), *ambronymum* (vlastné meno súvisiace s jantárom, poľsky *ambromim*, Węgorowska 2005: 43–58), *kampanonymum* (vlastné meno zvonu, poľsky *kompanonim*, Rutkiewicz-Hanczewska 2007, Gałkowski 2018), *cigaronymum* (vlastné meno cigariet, bulharsky *цигароним*, Balkanski a Cankov 2016: 517), *tabakonymum* (vlastné meno tabaku, bulharsky *табаконим*, Balkanski a Cankov 2016: 454), *diamantonymum* (vlastné meno diamantu, bulharsky *диамантоним*, Balkanski a Cankov 2016: 105) atď.

5.4.7. Chrématonymum v južnoslovanskej onomastike

V južnoslovanskej onomastike nie je publikovaná klasifikácia chrématoným, preto uvádzame čiastkové pohľady na túto problematiku. V diele *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (Rzetelska-Feleszko, Cieślíkowa a Duma (ed.) 2003) L. Dimitrova-Todorova (2003: 395) uvádza, že v bulharskej onomastike N. Kovačev (1987) zaraďuje medzi chrématonýmá vlastné mená reštaurácií, hotelov, cukrární, knižníc, kín, divadiel a hotelov. V bulharskej onomastike (Balkanski a Cankov 2016: 234, 508, podobne Dimitrova-Todorova 2011: 279) sa *chrématonymum* (bulharsky *хрематоним/крематоним*) chápe ako vlastné meno samostatnej veci, objektu materiálnej kultúry, zvyčajne jedinečného v spracovaní, hodnote a účele (o druhoch chrématoným v bulharskej onomastike pozri v 5.4.6.). M. Korobar-Belčeva (2003: 400) konštatuje, že chrématonýmá nie sú v macedónskej onomastike preskúmané. V slovinskej onomastike A. Šivic-Dular (2002: 58) zaraďuje do chrématoným vlastné mená kníh, sôch, obrazov, organizácií, inštitúcií, firiem a pod.

V chorvátskej onomastike P. Šimunović (2009: 371 podľa Čilaš Šimpraga a Frančić 2019: 39) chápe chrématonýmá ako vlastné mená, ktoré pomenúvajú produkty kultúrnych a spoločenských aktivít, predmety, veci a javy každodenného života. P. Šimunović (2009: 374) rozčleňuje chrématonýmá do troch skupín: na chrématonýmá spoločenských zoskupení v širokom zmysle slova, na chrématonýmá spojené s produktmi duchovnej kultúry a na chrématonýmá spojené s produktmi materiálnej kultúry. A. Čilaš Šimpraga a A. Frančić (2019: 39–40) konštatujú, že termín chrématonymum nie je v chorvátskej onomastike jednoznačne definovaný ani prijatý. D. Brozović Rončević (2010: 42 podľa Čilaš Šimpraga a Frančić 2019: 39) vyjadruje rovnaký názor, že nový termín chrématonymum má veľa rôznych definícií a interpretácií a že mnohí onomastici sa mu usilujú vo svojich

prácach vyhnúť. Vlastné mená vidieckych firiem a autokempingov na Istrii skúmali L. Miškulin Saletović a I. Virč (2008: 23–36, 2010: 154–163; podľa Čilaš Šimpraga a Frančić 2019: 40).

5.4.8. Sumarizačná poznámka k chrématonymám

V sústave slovanskej onomastickej terminológie je chrématonymum vydefinované, no nie je terminologicky rozčlenené. V slovenskej onomastike M. Majtán v nadväznosti na chápanie chrématonyma v sústave ho rozčleňuje na vlastné meno spoločenského javu, vlastné meno spoločenskej inštitúcie a vlastné meno výsledku spoločenskej činnosti. Majtánovo riešenie je rozvinutím uvedeného typu oným v sústave. A. Galkowski rozčleňuje úžitkovú chrématonymiu na marketingovú, spoločenskú a ideacijnú. P. Odaloš klasifikuje chrématonymum dichotomicky na konkrétne a abstraktné chrématonymum.

V ruskej onomastike je chrématonymum druhom pragmatonyma. A. Superanskaja člení vlastné meno objektov ľudskej činnosti na ideonymum ako vlastné meno predmetu duchovnej kultúry a pragmatonymum ako vlastné meno predmetu, ktorý je zviazaný s praktickou činnosťou človeka. Superanskej riešenie nadväzuje na sústavu a je príkladom paralelného vývoja.

V južnoslovanskej onomastike sú výskumy chrématonymým vo východiskovej fáze. Existujúce klasifikácie chrématonymým nadväzujú na ruské členenia.

5.5. Sumarizačná poznámka k vývoju onomastickej terminológie vo vzťahu k sústave slovanskej onomastickej terminológie a vo vzťahu k národným onomastikám

1) Sústava slovanskej onomastickej terminológie má východiskovú dichotomickú štruktúru, keď sa centrálny termín *onymum* člení na *bionymum* a *abionymum*. Dynamizácia vývinu chrématonymie a následný výskum týchto druhov chrématonymým priniesla trichotomické členenie na *bionymum*, *geonymum* a *chrématonymum*.

2) Sústava slovanskej onomastickej terminológie obsahuje *centrálny termín*, *súhrnné termíny* a *ostatné termíny*. *Centrálny termín onymum* je východiskový pre celú klasifikáciu, a preto je najvšeobecnejší. *Súhrnné termíny* sa ďalej členia na *ostatné termíny*. *Ostatné termíny* pomenúvajú posledný termín pri klasifikácii terminológie v určitej tematickej línii, ktorý sa už ďalej nečlení. Termíny *súhrnné termíny* a *ostatné termíny* sme použili preto, aby sme ukázali na vývin v rámci sústavy slovanskej onomastickej terminológie v zmysle obohacovania a rozširovania medzinárodnej onomastickej terminológie za posledných 50 rokov. *Centrálny termín onymum* sa na prvej úrovni klasifikuje dichotomicky na *bionymum* a *abionymum*. Na presnejšiu ilustráciu vývinu v rámci sústavy slovan-

skej onomastickej terminológie budeme vychádzať z verzie sústavy slovanskej onomastickej terminológie z roku 1973. V rámci bionymickej vetvy klasifikácie je *súhrnným termínom* len termín *antroponymum*, ktorý sa člení na *osobné meno* a *skupinové antroponymum*. Okrem termínu *antroponymum* sa na druhej úrovni klasifikácie nachádzajú *ostatné termíny nepravé antroponymum*, *zoonymum*, *nepravé zoonymum* a *fytonymum*. Vývoj terminológie však priniesol nielen klasifikáciu *zooným* (pozri 5.1.), ale aj *fytoným* (pozri 5.1.), ktoré už v súčasnosti môžeme tiež považovať za *súhrnné termíny*. V rámci *nepravých antroponým* a *nepravých zooným* sa nevyprofilovala prepracovanejšia klasifikácia (pozri 5.1.). V rámci abionymickej vetvy klasifikácie pri členení *abionyma* je na druhej úrovni *toponymum* a *chrématonymum*. *Chrématonymum* ako *ostatný termín* sa ďalej nečlení, hoci má široko vymedzenú obsahovú profiláciu. *Toponymum* ako *súhrnný termín* sa delí na *kozmonymum* a *geonymum*. Na tretej úrovni klasifikácie je *kozmonymum* *ostatným termínom* so širokým obsahovým zameraním a *súhrnným termínom* je *geonymum*. Na štvrtej úrovni klasifikácie pri členení *geonyma* je *súhrnný termín choronymum*, *ostatný termín ojkonymum* a *súhrnný termín anojkonymum*, ktorý sa na piatej úrovni klasifikácie rozdeľuje na *ostatné*, ďalej už terminologicky nečlenené, *termíny hydronymum*, *oronymum*, *chotárny názov*, *hodonymum* a *názov pre jednotlivý neživý prírodný objekt*. Obohacovanie a rozširovanie medzinárodnej terminológie priniesla klasifikáciu *kozmoným* (Podol'skaja 1978, 1988, pozri aj 5.3.1.), *ojkoným* (Podol'skaja 1978, 1988; Balkanski a Cankov 2016), *hydroným* (pozri 5.3.1., 5.3.2. aj Balkanski a Cankov 2016) a *oroným* (Balkanski a Cankov 2016), ktoré sa stali *súhrnnými termínmi*. Najlepším príkladom na obohacovanie a rozširovanie sústavy slovanskej onomastickej terminológie je klasifikácia termínu *chrématonymum* (pozri 5.4.2. až 5.4.6., t. j. dichotomická Superanskej, Kornellyho, Odaloša, trichotomická Majtána, Šrámka a Gałkowského), ktorý sa tiež stáva *súhrnným termínom*. Predstavené klasifikácie na druhej, tretej, štvrtej a piatej úrovni členenia rozširujú sústavu slovanskej onomastickej terminológie a sú zreteľným signálom, že sústava sa vyvíja a vzniká potreba medzinárodných termínov aj na nižších úrovniach klasifikácie. Na základe vývoja terminológie slovanskej onomastiky možno vytvoriť *syntetickú* (vznikne prostredníctvom syntézy vývoja) *slovanskú onomastickú terminológiu*.

K potrebe dopĺňania sústavy slovanskej onomastickej terminológie medzinárodnými onomastickými termínmi sa vytvorili dva postoje. Prvý postoj reprezentuje názor V. Šmilauera, ktorý sa odvoláva na J. Svoboda (Svoboda a kol. 1973: 10), keď tvrdí, že netreba preťažovať onomastickú terminológiu medzinárodnými termínmi pre všetky druhy onymických objektov, čiže pre každý domáci onomastický termín nie je potrebné vytvárať medzinárodný termín. Nebolo vysvetlené, prečo by sa týmto spôsobom preťažovala onomastická terminológia, resp. ani charakterizované, čo je to preťažovanie terminológie. Pravdepodobne išlo o za-

konzervovanie sústavy slovanskej onomastickej terminológie z roku 1973 a 1983 a nevytváranie nových medzinárodných termínov. Pokračovatelia tohto názoru opakujú, príp. rozvíjajú tento názor alebo spochybňujú či až odmietajú novú medzinárodnú terminológiu, napr. M. Harvalík odporúča nepoužívať medzinárodné termíny pre všetky druhy vlastných mien, najmä pre okrajové a špecializované druhy vlastných mien. Tiež nevysvetľuje, aké sú to okrajové/špecializované druhy vlastných mien, ani čo by sa stalo, keby sa preťažila terminológia doplnením nových medzinárodných termínov, ani neporovnáva svoje názory s inými onomastikmi, ani sa neodvoláva na ďalšie názory tohto typu, resp. vôbec nepodáva analýzu stavu za predchádzajúce obdobie v tom zmysle, či je vôbec tento názor onomastikmi v slovanských krajinách rešpektovaný (Harvalík 2019: 26–27). Uvedený názorový prúd konzervuje medzinárodnú slovanskú onomastickú terminológiu z poslednej tretiny 20. storočia a oberá slovanskú onomastickú terminológiu o vývinový aspekt. Druhý postoj súvisí s názorom L. Olívovej-Nezbedovej a K. Olivu (Svoboda a kol. 1973: 19), ktorí sústavu slovanskej onomastickej terminológie chápu ako otvorený systém, ktorý je potrebné s rozvojom sústavy a terminológie dopĺňať. Prognosticky konštatujú, že záleží od rozvoja onomastiky, či sa neprepracované oblasti budú ďalej rozčleňovať, a preto žiadajú pre nerozpracovanosť nevypúšťať zo sústavy niektoré skupiny a podskupiny vlastných mien. Zreteľný vývinový a dynamický aspekt potvrdili názory a práce viacerých onomastikov počas posledných 50 rokov vývoja onomastiky v slovanských onomastikách, ktorí vytvorili a používali vo svojich prácach viaceré nové medzinárodné onomastické termíny (Honl 1966; Superanskaja 1973; 2003; Podolskaja 1978; 1988; Majtán 1989; Šrámek 1999; 2003; Węgorowska 2001; 2003; 2005; 2012; Blanár 2002; 2008; Siwec 2006; Rutkiewicz-Hanczewska 2007; Vuković 2007; Šimunović 2009; Pastyřík 2010; Gałkowski 2011; 2018; Odaloš 2011; 2012; 2015; 2019a; 2019b; Skračić 2011; Bučko a Tkačova 2012; Imrichová 2012; Magda-Czekaj 2012; Balkanski a Cankov 2016; Čilaš Šimpraga a Frančič 2019; Šubrtová (v tlači). Viaceré nové medzinárodné termíny dopĺňajú nerozpracovanú onomastickú terminológiu, resp. vytvárajú novú terminológiu, ktorá môže byť impulzom k rozvoju sústavy slovanskej onomastickej terminológie, a týmto spôsobom nielen kompletizujú existujúcu terminológiu, ale vytvárajú aj podmienky na jej ďalší rozvoj.

3) Sústava slovanskej onomastickej terminológie bola založená na východiskovom termíne *onymum*, ktoré je gréckeho pôvodu. Následne boli dotvárané ďalšie termíny, napr. *bionymum*, *toponymum*, *geonymum*, *chrématonymum* pripájaním gréckej časti ku gréckemu východiskovému slovu. Termín má štruktúru grécka časť + grécka časť. Postupne sa dotvárajú termíny nielen v podobe štruktúry grécka časť + grécka časť, ale aj latinská časť + grécka časť a iná národná časť + grécka časť.

4) Rozvojom klasifikácie sústavy slovanskej onomastickej terminológie, resp. onomastickej terminológie sa dotvárajú termíny, ktoré si nenachádzajú miesto v existujúcom spôsobe klasifikácie sústavy, napr. *anonymum*, *animonymum*, *bationymum*, *glacionymum*, *medionymum*, *pontononymum*, *škandálonymum* a pod. (Podoľskája 1978, 1988; Superanskaja 2003; Balkanski a Cankov 2016). Úvedené termíny sú podnetom k rozvoju sústavy slovanskej onomastickej terminológie.

5) Okrem druhového chápania onymie, t. j. že určitý objekt spoločnosti chápaný ako jedinečný pomenujeme onomastickým termínom, sa profiluje komunikačné chápanie onymie, t. j. objekt tu zastupuje určitú komunikačnú situáciu alebo komunikačnú oblasť, v ktorej sa používa, napr. literatúry, náboženstva, informácií alebo inú oblasť. Komunikačné chápanie onymie súvisí s termínmi *socioideonymum* (onymum v spoločensko-kultúrnej sfére), *medionymum* (onymum v mediálnej sfére), *informatonymum* (onymum v informačnej sfére), *literáronymum* (onymum v literárnej sfére), *kultonymum* (onymum v náboženskej sfére) (viacej k termínom Odaloš 2012; Gałkowski 2018: 7–8).

6. Záver v zmysle riešení do budúcnosti

Zámerom príspevku bolo pomenovať neuralgické miesta v rámci sústavy slovanskej onomastickej terminológie, predstaviť variantné či existujúce možnosti vývoja a načrtnúť možné riešenia vzniknutej situácie.

Riešenia majú konvergentný alebo divergentný charakter.

Konvergentné riešenia predpokladajú analytické pohľady na sústavu terminológie z pohľadu viacerých slovanských onomastík, napr. aj vytvorenie spomínanej *syntetickej slovanskej onomastickej terminológie*, diskusie o nich a prípadné kompromisy z viacerých strán. Predstavená štúdia má byť prvým analytickým prístupom v rámci naznačeného smerovania.

Divergentné riešenia prichádzajú na rad v prípade, že nastane nezhoda a ne-nájde sa kompromisné konvergentné riešenie. V tomto prípade je možné fixovať terminológiu v rámci onomastík krajín, ktoré majú zhodné či podobné názory, napr. ako terminológiu západoslovanskej onomastiky alebo terminológiu východoslovanskej a južnoslovanskej onomastiky.

Literatúra

- Aljoksjina, Maria. 2001. Russisk antroponymisk terminologi med utgangspunkt i N. Podofskajas terminologiske ordbok. *Namn och samhälle 11. Nordiskt och ryskt i namnforskningen*. Uppsala: Uppsala universitet, 23–41.
- Bach, Adolf. 1952. *Deutsche Namenkunde. Bd. 1. Die deutschen Personennamen*. 1. Heidelberg: Winter.
- Balkanski, Todor; Cankov, Kiril. 2016. *Enciklopedija na balgarskata onomastika*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo Sv. Kiril i Metodij.
- Bezljaj, France a kol. (red.). 1983. *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika*. Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite.
- Bijak, Urszula. 2019a. Polska terminologia onomastyczna. Ku harmonizacji systemu. *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére*. Ed. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Banská Bystrica – Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 44–52.
- Bijak, Urszula. 2019b. The Development of Polish Toponomastic Terminology. *Onomastics. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF. Philologiae. Onomastics I*. Ed. Siwiec, Adam. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej, 91–103.
- Blanár, Vincent. 2002. Používanie typológie vlastných mien. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom I. Ed. Rzetelska-Feleszko, Ewa; Ciešlikowa, Aleksandra; Duma, Jerzy. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 41–42.
- Blanár, Vincent. 2008. *Vlastné meno vo svetle teoretickej onomastiky*. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV.
- Brozović Rončević, Dunja. 2010. Toponomastičko nazivlje između imenoslovlja i geografije. *Folia onomastica Croatica*, 19, Zagreb, 37–46.
- Bučko, Dmitro; Tkačova, Natalija. 2012. *Slovník ukrajinskoji onomastyčnoji terminolohiji*. Harkiv: Ranok-HT.
- Czopek-Kopciuch, Barbara. 2019. Once More about the Need to Harmonize Onomastic Terminology. *Onomastics. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF. Philologiae. Onomastics I*. Ed. Siwiec, Adam. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej, 83–90.
- Dimitrova-Todorova, Liljana. 2002. Hrematonimi. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom I. Ed. Rzetelska-Feleszko, Ewa; Ciešlikowa, Aleksandra; Duma, Jerzy. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 395–397.
- Dimitrova-Todorova, Liljana. 2011. *Sobstvenite imena v Balgarija (izsledvanija, analiz, problemi)*. Sofija: EMAS.
- Dvonč, Ladislav. 1967. K podobe onomastických termínov typu toponymum. *Kultúra slova*, 1, Bratislava, 342–345.

- Dvonč, Ladislav. 1984. Akronym, či akronymum. *Slovenská reč*, 49, Bratislava, 126–127.
- Frančić, Anđela; Čilaš Šimpraga, Ankica. 2019. Pogled u hrvatsku onomastičku terminologiju. *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére*. Ed. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Banská Bystrica – Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 29–43.
- Gałkowski, Artur. 2011. *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Gałkowski, Artur. 2018. Definicja i zakres chrematonimii. *Folia onomastica Croatica*, 27, Zagreb, 1–14.
- Gałkowski, Artur. 2019. Development of International Works on Onomastic Terminology: Review of Slavic Approaches. *Onomastics. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF. Philologiae. Onomastics I*. Ed. Siwiec, Adam. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej, 61–81.
- Górny, Halszka. 2019. Polish Anthroponomastic Terminology – Towards Systematization and Normalization. Terminology: Review of Slavic Approaches. *Onomastics. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF. Philologiae. Onomastics I*. Ed. Siwiec, Adam. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej, 105–117.
- Harvalík, Milan. 2003. K současnému stavu slovanské onomastické terminologie. *Metodologia badań onomastycznych*. Ed. Biolik, Maria; Duma, Jerzy. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 43–49.
- Harvalík, Milan. 2008. K integračním tendencím v současné onomastické terminologii. *Jazyk a jeho proměny*. Ed. Čornejová, Michaela; Kosek, Pavel. Brno: Host, 45–53.
- Harvalík, Milan. 2019. Mezinárodní a slovanská onomastická terminologie. *Reflexe, realita, vize*. Ed. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Banská Bystrica – Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 23–28.
- Honl, Ivan. 1966. O tyronymech – názvech syrů. *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, 7, Praha, 5–9.
- Chomová, Alexandra. 2010. K hydronymii povodia Torysy: k variantnosti a polyonymii v pomenovaní tokov z povodia Torysy. *Mnohotvárnost a špecifičnosť onomastiky*. Ed. David, Jaroslav; Čornejová, Michaela; Harvalík, Milan. Ostrava – Praha: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta – Ústav pro jazyk český AV ČR, 198–205.

- Imrichová, Mária. 2012. Podoby a dôsledky transonymizačného procesu. *Jednotlivé a všeobecné v onomastike*. Ed. Ološtiak, Martin. Prešov: Prešovská univerzita, 32–39.
- Kaleta, Zofia. 1998. Kierunki i metodologia badań. Terminologia. *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Ed. Rzetelska-Feleszko, Ewa. Warszawa – Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, 45–81.
- Karaš, Mieczysław. 1968. Słowiańska terminologia w zakresie obiektów zamieszkałych. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 9, Praha, 133–141.
- Kornelly, Jan. 2006. Chrématonyma českých a moravských vín. *Češtinář*, 17, Hradec Králové, 1–48.
- Korobar-Belčeva, Marija. 2003. Hrematonimija. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom II. Ed. Rzetelska-Feleszko, Ewa; Ciešlikowa, Aleksandra; Duma, Jerzy. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 398–400.
- Kovačev, Nikolaj. 1987. *Balgarska onomastika. Nauka za sobstvenite imena*. Sofija: Nauka i izkustvo.
- Krško, Jaromír. 2009. Niekoľko poznámok k termínom anojkonymum a terénny názov. *Slovenská reč*, 74, Bratislava, 357–362.
- KSSJ = Kačala, Ján; Pisárčiková Mária (ed.). 2003. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava: VEDA, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- List of Key Onomastic Terms*. 2019. <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf> (stiahnuté 12. 10. 2020).
- Magda-Czekaj, Małgorzata. 2012. O kolekcjonerskich nazwach własnych – na przykładzie nazw muszli. *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*. Ed. Łuc, Izabela; Poglódek, Małgorzata. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 243–254.
- Majtán, Milan. 1989. Klasifikácia chrématonymie. *Chrématonyma z hľadiska teorie a praxe*. Ed. Šrámek, Rudolf; Kuba, Ludvik. Brno: Onomastická komise ČSAV – Slovenská onomastická komisia SAV – Pedagogická fakulta v Ústí nad Labem – Ústav pro jazyk český ČSAV – Ústav slavistiky ČSAV, 7–13.
- Miškulín Saletović, Lucia; Virč, Ines. 2008. Imena ruralnih gospodarstava jugozapadne Istre. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 2, Rijeka, 23–36.
- Miškulín Saletović, Lucia; Virč, Ines. 2010. Imena autokampova u Istri. *Kroatologija*, 1, Zagreb, 154–163.
- Nimčuk, Vasyľ Vasyľovyč. 1966. Ukrajinska onomastična terminologija. *Povídomlenja ukrajinskoj onomastyčnoj komisii. Vypusk 1*, Kiiv, 24–43.
- Nimčuk, Vasyľ Vasyľovyč. 1968. Zmini i dopovnenija v spisku onomastičnih terminiv. *Povídomlenja ukrajinskoj onomastyčnoj komisii. Vypusk 7*, Kiiv, 61–64.
- Odaloš, Pavol. 2011. Dynamika chrématonymie ako faktor dynamizácie onymie. *Chrematonymia jako fenomen współczesności*. Ed. Biulik, Maria; Duma; Jerzy. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 347–356.

- Odaloš, Pavol. 2012. *Literárny mýty v slovenskej literatúre*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- Odaloš, Pavol. 2015. Modelovanie a modely chrématoným. *19. slovenská onomastická konferencia*. Ed. Valentová, Iveta. Bratislava: Veda, 464–472.
- Odaloš, Pavol. 2017. K vývinu, vzniku a ďalšiemu profilovaniu slovenskej onomastickej terminológie. *Terminologia specjalistyczna w teorii i praktyce językoznawców słowiańskich*. Ed. Przybylska, Renata; Śliwiński, Władysław. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 277–294.
- Odaloš, Pavol. 2018. Tradícia a dynamika onomastickej terminológie a terminológia onomastických škôl. *Onomastyka, neohumanistyka, nauki społeczne*. Ed. Bijak, Urszula; Górny, Halszka; Magda-Czekaj, Małgorzata. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, 378–394.
- Odaloš, Pavol. 2019a. Sústava slovenskej onomastickej terminológie (vznik, existencia, variantné možnosti vývoja a štandardizácie). *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére*. Ed. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Banská Bystrica – Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 53–70.
- Odaloš, Pavol. 2019b. Paradigmatic Types of Onomastics. *Onomastics. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF. Philologiae. Onomastics I*. Ed. Siwiec, Adam. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej, 35–46.
- Odaloš, Pavol. v tlači. Prínos profesora Rudolfa Šrámka k rozvoju onomastiky. *Variantnosť v onymii a dialektach*. Ed. Kolářová, Ivana. Brno: Masarykova univerzita.
- Pastyřík, Svatopluk. 2010. *Rukověť pro onomastické semináře. Slovníček pro studenty onomastických disciplín*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové. <https://adoc.tips/rukov-pro-onomasticke-seminae-slovníek.html> (stiahnuté 24. 7. 2020).
- Petr, Jan. 1969. Lužickosrbská onomastická terminologie. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 9, Praha, 538–552.
- Pleskalová, Jana. 2016a. Bionymum. *Nový encyklopedický slovník češtiny a/m*. Ed. Karlík, Petr; Nekula, Marek; Pleskalová, Jana. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 168–169.
- Pleskalová, Jana. 2016b. Vlastní jména třídění. *Nový encyklopedický slovník češtiny a/m*. Ed. Karlík, Petr; Nekula, Marek; Pleskalová, Jana. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993–1994.
- Podolskaja, Natalja Vladimirovna. 1978. *Slovar' russkoj onomastičeskoj terminologii*. Moskva: Izdatel'stvo »Nauka«.
- Podolskaja, Natalja Vladimirovna. 1988. *Slovar' russkoj onomastičeskoj terminologii*. Moskva: Izdatel'stvo »Nauka«.

- Rožai, Gabriel. 2017. *Terénne názvy hornogemerských obcí Rejdová a Vyšná Slaná*. Rožňava: Gabriel Rožai.
- Rutkiewicz-Hanczewska, Małgorzata. 2007. Farmakonimy jako narzędzie branding. *Język Polski*, 87, Kraków, 199–211.
- Rutkiewicz-Hanczewska, Małgorzata. 2008. Kampanonimy jako gatunek nazewnicy. *Slavia Occidentalis*, 65, Poznań, 107–126.
- Rzetelska-Feleszko, Ewa. 1993. Polska terminologia onomastyczna. Problematyka. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze*, 17–18, Gdańsk, 217–222.
- Rzetelska-Feleszko, Ewa (ed.). 1998. *Polske nazwy własne. Encyklopedia*. Warszawa – Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Rzetelska-Feleszko, Ewa; Cieślíkowa, Aleksandra; Duma, Jerzy (ed.). 2002. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom I. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie.
- Rzetelska-Feleszko, Ewa; Cieślíkowa, Aleksandra; Duma, Jerzy (ed.). 2003. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom II. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie.
- Samardžija, Marko. 1995. *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika. Udžbenik za 4. razred gimnazije*. Zagreb: Školska knjiga.
- Siwec, Adam. 2006. W sprawie nazw obiektów handlowych miejsce w klasyfikacji onomastycznej, ustalenia typologiczne, terminologia. *Munuscula linguistica in honorem Alexandrae Cieślíkowa*. Ed. Rymut, Kazimierz. Kraków: IJP PAN/DWN, 423–437.
- Skračić, Vladimir. 2011. *Toponomastička početnica. Osnovni pojmovi i metoda terenskih istraživanja*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Slovar toponimske terminologije*. 1995. Ljubljana: Geodetska uprava Republike Slovenije.
- SSSJ = Buzássyová, Klára; Jarošová, Alexandra (ed.). 2006. *Slovník súčasného slovenského jazyk A – G.*, Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- SSSJ = Buzássyová, Klára; Jarošová, Alexandra (ed.). 2011. *Slovník súčasného slovenského jazyk H – L.*, Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Superanskaja, Aleksandra Vasiľevna. 1973. *Obščaja teorija imeni sobstvennogo*. Moskva: Izdatel'stvo »Nauka«.
- Superanskaja, Aleksandra Vasiľevna. 2003. Hrematonimija. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom II. Ed. Rzetelska-Feleszko, Ewa; Cieślíkowa, Aleksandra; Duma, Jerzy. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 383–390.

- Svoboda, Jan. 1960. K slovanské onomastické terminologii. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 1, Praha, 273–284.
- Svoboda, Jan a kol. 1973. Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 14, Praha, 1–280.
- Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šivic-Dular, Alenka. 2002. Onomastične teorije. *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia*. Tom I. Ed. Rzetelska-Feleszko, Ewa; Cieślíkowa, Aleksandra; Duma, Jerzy. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 56–58.
- Šmilauer, Vladimír. 1963. Šestá stovka onomastických zpráv a poznámek. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 4, Praha, 48.
- Šmilauer, Vladimír. 1976. Třídění vlastních jmen. (Teze). *Slavistika. V. zasadnutie Medzinárodnej komisie pre slovanskú onomastiku a V. slovenská onomastická konferencia*. Ed. Blichá, Michal; Majtán, Milan. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 109–111.
- Šrámek, Rudolf. 1999. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita.
- Šrámek, Rudolf. 2003. Tematizace slovanské onomastické terminologie. *Metodologia badań onomastycznych*. Ed. Biolik, Maria. Olsztyn: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, 31–42.
- Šrámek, Rudolf. 2019a. Dimenze onomastiky. *Konvergenie a divergenie v propriálnej sfére*. Ed. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Banská Bystrica – Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 71–82.
- Šrámek, Rudolf. 2019b. The Model of a Generic Concept and Structure of Functional. *Onomastics. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF. Philologiae. Onomastics I*. Ed. Siwiec, Adam. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej, 15–33.
- Šubrtová, Milena. v tlači. Na rozhraní ideonym a pragmatonym: jména parfémů a jejich souvislost s olfaktorickou percepcí. *Variatnost v onymii a dialektach*. Ed. Kolářová, Ivana. Brno: Masarykova univerzita.
- Tušková, Jana. 2016. Onomastická gramatika. *Nový encyklopedický slovník češtiny n/z*. Ed. Karlík, Petr; Nekula, Marek; Pleskalová, Jana. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1237–1239.
- Valentová, Iveta. 2009. Anojkonymum alebo terénny názov? *Slovenská reč*, 74, Bratislava, 31–34.
- Valentová, Iveta. 2018. *Lexika slovenských terénnych názvov (Konceptia lexikografického spracovania)*. Bratislava: Slovak Academic Press.

- Valentová, Iveta. 2019. Zjednocovanie a vývin onomastickej terminológie. *Konvergenzie a divergenzie v propriálnej sfére*. Ed. Chomová, Alexandra; Krško, Jaromír; Valentová, Iveta. Banská Bystrica – Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 71–82.
- Vuković, Siniša. 2007. Onomastička terminologija. *Čakavska rič: Polugodišnjak za proučavanje čakavske riječi*, 35, Split, 139–185.
- Węgorowska, Katarzyna. 2001. Gemmonimia i gemmonimy. Kilka uwag o nazwach własnych kamieni szlachetnych i niektórych minerałów. *Onomastica*, 46, Kraków, 291–302.
- Węgorowska, Katarzyna. 2003. Tezauronomia i tezauronomy. Kilka uwag o nazwach własnych klejnotów. *Metodologia badań onomastycznych*. Ed. Bielik, Maria. Olsztyn: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, 629–638.
- Węgorowska, Katarzyna. 2005. Ambronimy czyli nazwy własne związane z bursztynem. *Poradnik Językowy*, 4, Warszawa, 43–58.
- Węgorowska, Katarzyna. 2012. Językowo-malarsko-historyczne weduty dawnego Wilna. *Nad Odrą*, 22, Zielona Góra, 72–79.
- Witkowski, Teodolius. 1964. *Grundbegriffe der Namenkunde*. Berlin: Akademie Verlag.
- Wolnicz-Pawłowska, Ewa. 2016. Terminologia onomastyczna w tradycji badawczej i praktyce normalizacyjnej. *Onomastica*, 60, Kraków, 37–46.
- Zgusta, Ladislav. 1996. Names and Their Study. *Namenforschung. Ein internationales Handbuch zur Onomastik II*. Ed. Eichler, Ernst a kol. Berlin – New York: Walter de Gruyter, 1876–1890.
- Žigo, Pavel. 2010. Budú v onomastike aj muzikonymá. *Slovenská reč*, 75, Bratislava, 270–277.

Sustav slavenske onomastičke terminologije (nastanak, postojanje, neuralgična mjesta, aktualizacija)

Sažetak

Sustav slavenske onomastičke terminologije bio je objavljen 1973. i modificiran 1983. godine. Riječ je o jedinstvenome terminološkom djelu koje je objedinilo onomastičku terminologiju 12 slavenskih jezika. Do danas nema istovrijednoga djela u zapadnoeuropskoj onomastici ni u onomastikama drugih dijelova svijeta. Nakon 1983. godine sustav slavenske onomastičke terminologije nije dalje dorđivan, pa stoga terminološki razvoj u slavenskoj onomastici nije bio koordiniran. Od dihotomne podjele *onima* u sustavu slavenske onomastičke terminologije na *bionim* i *abionim* prelazi se na trihotomnu diobu *onima* na *bionim*, *geonim* i *kre-matonim* te nastaje nova terminologija kojom se onimijske referente želi „pokriti” međunarodnim terminima. S više novih međunarodnih termina upotpunjuje se postojeća onomastička terminologija te se stvaraju uvjeti za njezin daljnji razvoj. Ovim se radom željelo prikazati dosadašnji razvoj sustava slavenske onomastičke terminologije (oslanjajući se na kapitalna terminološka djela i druge poticajne terminološke radove) u cilju pronalaženja mogućnosti za njegov daljnji razvoj.

Ključové slová: onomastika, sústava slovanskej onomastickej terminológie, vývoj sústavy slovanskej onomastickej terminológie, nové onomastické termíny, možnosti aktualizácie sústavy slovanskej onomastickej terminológie

Ključne riječi: onomastika, sustav slavenske onomastičke terminologije, razvoj sustava slavenske onomastičke terminologije, novi onomastički termini, mogućnosti aktualizacije sustava slavenske onomastičke terminologije

Keywords: onomastics, system of Slavic onomastic terminology, development of the system of Slavic onomastic terminology, new onomastic terms, possibilities of updating the system of Slavic onomastic terminology